Seçme Şiirler

Edip Cansever

Onlar, o hiçbir şeyden yapılmamış adamlar.
Üşümüş, yorgun ve bütün gün adres soranlar.

ADAM

ADAM YAYINLARI
©

Anadolu Yayıncılık A.Ş.

Birinci Basım : Eylül 1997

Kapak Tasarımı : Mehmet Ulusel

97.34.Y.0016.636
ISBN 975.418.252-6

Derleyen : Memet Fuat

Edip Cansever

Seçme Şiirler

MASA DA MASAYMIŞ HA

Adam yaşama sevinci içinde
Masaya anahtarlarını koydu
Bakır kâseye çiçekleri koydu
Sütünü yumurtasını koydu
Pencereden gelen ışığı koydu
Bisiklet sesini çıkrık sesini
Ekmeğin havanın yumuşaklığını koydu
Adam masaya
Aklında olup bitenleri koydu
Ne yapmak istiyordu hayatta
İşte onu koydu
Kimi seviyordu kimi sevmiyordu
Adam masaya onları da koydu
Üç kere üç dokuz ederdi
Adam koydu masaya dokuzu
Pencere yanındaydı gökyüzü yanında
Uzandı masaya sonsuzu koydu
Bir bira içmek istiyordu kaç gündür
Masaya biranın dökülüşünü koydu
Uykusunu koydu uyanıklığını koydu
Tokluğunu açlığını koydu.

Masa da masaymış ha
Bana mısın demedi bu kadar yüke
Bir iki sallandı durdu
Adam ha babam koyuyordu.

VAR VAR

Yok denecek bir şey ama var var
Yılan yılan çinkoya mavi
Damın altında kaç sıra tuğla eksik eksik
Niyedir bilmiyorum pencere koysak mıydı adını
Bir ördek, bir keçi yavrusuyla dışarısı
Gebe karnıyla bir kadının
Güneşin döndüğü tepsiye vurmuşlukla
Vay çiçekleri, kedileri bakmak bakmak yapan elim
Nedendir bilmiyorum ellerim tutsak mıydı.

Bizi bir pencere gösteriyor ama gösteriyor
Işıklar sırtımıza vurmuşlukla
Vay ışıklar vay! hep birden çinkoya mavi
Akıntısı aya doğru uzanan
Bir komşum var kesin gözlü, uzağa baktıkça rahat
Bana ay diye yutturdu pembecikleriyle bir kızı
Onunla birlikte yatıyoruz şimdi
Onunla birlikte kılların uzunluğu
Aramızda bir odada olmaktan başka neyimiz var
Yok denecek bir şey ama var var.

Vay! mendili dörtlere katlayıp cebine koyan ben
Çok ağrıyan yerlerim pembeye mavi
Bir gün üç kişi tam bıçakla çekip alacaklar
Bilirim ondan öyle ne ağrı, ne sızı
Aklıma damların üstünde koşmak, koşmak
Bu uçanlar serçe cıva gibileri serçe
Gittikçe unuttum o kadar insan sevdim de
Çekik gözlü, kıvırcık saçlı, düz beyaz yüzlü o kadar
Diyorum elleri nerde, benimkisi bu bu
Hani o büyücek sevgiler şimdi de yok mu
Yok denecek bir şey ama var var.

YERÇEKİMLİ KARANFİL

Biliyor musun az az yaşıyorsun içimde
Oysaki seninle güzel olmak var
Örneğin rakı içiyoruz, içimize bir karanfil düşüyor gibi
Bir ağaç işliyor tıkır tıkır yanımızda
Midemdi aklımdı şu kadarcık kalıyor.

Sen o karanfile eğilimlisin, alıp sana veriyorum işte
Sen de bir başkasına veriyorsun daha güzel
O başkası yok mu bir yanındakine veriyor
Derken karanfil elden ele.

Görüyorsun ya bir sevdayı büyütüyoruz seninle
Sana değiniyorum, sana ısınıyorum, bu o değil
Bak nasıl, beyaza keser gibisine yedi renk
Birleşiyoruz sessizce.

HOROZLA MERDİVEN

Yukarsı yukarda, aşağısı aşağıda biraz
Horozla merdiven ortada
Canım horoz! merdivende renkleniyor
Çocuğu çocukluyor bu düdüğün kırmızısı
Annemi çağırıyor on kulaçlık bir iplik
Başımı iğiyorum su kovasına
Ne kadar balık düşünüyorsam o kadar balık.

PETROL

Bıkmıştım, kediler damlarda vardı
Adamlar geliyordu birtakım adamlardan
Ben, Henri, Alain, bir de Bob
Bugün hepimiz noksan
Bugün hepimiz noksan.

Henri'yi tanıyoruz, kim der ki tanımıyoruz Henri'yi
O bizim musluğumuzdur, çok hızlı akar Avrupa'dan
Alain'se açlığımızdır, bir sürü kadınlar tanır
Günün her saatinde ayrılan
Günün her saatinde ayrılan.

Yorgundum, uzakta güller vardı
Yeni bir gül oluyordu bir gülün oynamasından
Bir ay yeni bir ay yapıyordu odaya girdiğini
Biz Bob'u çok seviyoruz, Bob çünkü umutsuzun biri
Ölüler gibi yani, en çabuk akılda kalan.

Kim geçti bu leylaktan nedense anlaşılmaz
Karışık yüzler aldık birtakım çarşılardan
Ben, Henri, Alain, bir de Bob
Burası Avrupa bazan da şiirde olan
Sizi anlıyorum
– Ne çıkar bizi anlamaktan.

BİR AY ALDIM DİYARBAKIRDAN TOKATTA BİRİ ÖLDÜ O ZAMAN

Tokatlı diyorlar ya da bir atın başlangıcı
Eğilmiş, sakin, içkiler alıyor kalabalıktan
Şimdi o mor gözleri mor bir kadınla ilgili
Birazı namuslu iyi, birazı açıkça perişan
Ya da bir kadın bir kadını öper gibi
Hiçbir şey anlamıyor yaşamaktan.

Hiçbir şey anlamıyor, diyelim anlamıyor
Ama bir yalnızlığı tamamlıyor durmadan
Askerler geziniyor, her yerde bu göz kahveleri
Ben bu gözlere Tokatta rastladımdı bir zaman
Hopalı, biri vardı, hamalın biri
Daha hiç çıkmayacak karısının koynundan.

Bir kadeh olmalı ya da bir rakının başlangıcı
Ansızın bir göl Anadoludan
Bir yanda bir balıkçıl ne zaman istese ölür
Kocaman bir iz bırakır çılgınlığından
Sonra o adamlar ki çelimsiz, esmer, bıyıklı
Ve bütün gün sevişirler acılarıylan.

Tokatlı diyorlar ya da bir ekmeğin başlangıcı
Ezilmiş, sakin, onca bir yoksulluğu ödüyor durmadan
Bu kimin evreni, bu saçına bir el atma saatlerinde
Bu kim ki ölüyor Tokatta ölüyor her zaman
Ya da bir erkek bir erkeği öper gibi
Hiçbir şey anlamamış yaşamaktan.

ACI BAHRİYELİ

Binlerce geyik ya da binlerce kuşun beraberliği
Aşk, o benim en güzel hayvanımdır
En yeşil ormanların en yeşil mantığında
Duyulmaz, öpülmez balığında deniz altlarının
Ya da bir akşamüstü lokantası gibi
Çöküp de köylülerin yorgun argın
Aşk
Çok belli bir dudakta iki kişi olmanın.

Çok gördüm bir kadındır atlanıp gözlerinden
Göz, o benim en deli hayvanımdır
Bir fiildir ne zaman, durakalmış bir fiil
Ucuza yaralanmış, vurulmuş serserilikten
Gözdür, kim ne derse desin, bütün aşkların en serserisi
Kararsız, durgun ve küçülmüş bunca serüvenden.
Aşk
En bitirim acılarda en dayanıklı büyüyen.

Tükenmez ağızlarda tükenmez seslenişler
Ses, o benim en çoğul hayvanımdır
Değil ki yaşarken, niteliksiz sevişirken
Bendeki her şeye, sizdeki her şeye bir uzanım
Ya da bir sıkıntıya renk katar gibi
Fışkırmış içinden bunca kısırlığın
Ses
En kesin çığlıkları kendiyle konuşmanın.

Duygular patronu, özeti meyhanelerin
Laleler, onlar ki benim en çiçek hayvanlarım
Elinde bir çakıyla her zaman bahriyeli
Durup en değersiz yerinde kaldırımların

Ya da bak kardeşim benim adım Süleyman
Orası karşı kaldırım, orospu bahçeleri..
Bana kalırsa yan yana gelmeyelim
Bahriyeli!
Belki bir sıkıntı var denizsiz gemilerin.

Bir sorumsuz kapımı çalar her sabahleyin
Kapılar, onlar ki benim en kadın hayvanlarım
Oysa ben her türlü kıpırtının ardından
Bir böcek, bir ışık ve yoksullar gibi korkarım
Ya da bir yolculukta bunalmış gibi
Varıp da farkına uzaklığımın
Korkular
Bak kardeşim benim adım Ismayıl
Kafamı kızdırma adamı bıçaklarım.

Binlerce yıl ya da binlerce yılın niteliği
Zulümler, onlar ki benim en kesin hayvanlarım
Tunç öküzler içinde yanması esirliğin
En soysuz ağızları en katı mantıkların
Ya da bir Neron'un yeniden gelişi gibi
Görüp de halini değilmiş karınların
Aşk
En bitirim acılarda en dayanıklı kalmanın.

Sen miydin acı lale, cam dışları gibi gösterişli
Laleler, onlar ki benim yakınlık arkadaşlarım
En canlı yüreklerin en canlı mantığında
Sürüler, sürüler, insan sürülerinin
Ya da bir Sivaslının gölgesi gibi
Karanlık, ağır, mahzun dönmenin
Laleler
Kim bilir nerde kim bilir kimi sevdiğimin.

PHOENİX

Ben orda, akşamına orospular dadanan
Camlarında pis sinekler gezinen, ben orda
Eskimiş bir tutuşla şarabını içiyor
Kadınlarda oluyor kadınsız bakışlarla
Başıyla öne düşmüş yüreğiyle beraber
Ya Tanrıya inanır ya da isyana.

Kimseye vermiyor ki acılardan artarsa
Kuytular çıkarıyor sevişmeler onlardan
Bu nasıl bir bakış ki dünyaya intiharla
Ya da hep kar yağıyor da düşünmesi siyahtan
Öyle ya kim sevişirdi acıları olmasa
Kim bakardı uzağa köpekleri saymazsam.

Orası bir ölümdür şarabımı doyuran
Ölünen yüzler gibi bir bütündür adamlar
Vaftizi gün ışığında bir garip protestan
Tanrısıyla sevişir, herkes bilir sevişmeyi o kadar
Kim ne derse desin ben bu günü yakıyorum
Yeniden doğmak için çıkardığım yangından.

BEN BU KADAR DEĞİLİM

Ben bu kadar değilim
Kışlada ölü bir zaman
Bir güzel at durdukça gider
Gittikçe döner bir güzel at durdukça
Askerim, benim ağzım kuşlardan.

Güneşi sormuyorum lekelenmiş dallardan
Dalları sormuyorum dallardan daha iyi
Yüzümü istiyorum bir süvari alayından
Ne yapsam istiyorum, ama istiyorum
Bir kişi bile değilim yalnızlıktan.

Bir kişi bile değilim yalnızlıktan
Gözlerim ormanlara asılı
Ağaçlar, kırlar ve şehirler geçiyor kaputumdan
O kadar geçiyorlar ki, sadece duyuyorum
Bir an bir yerde ölümü tanımazlığımdan.

Ben bu kadar değilim
Kışlada ölü bir zaman.

İNFİLAK

Ben gidince hüzünler bırakırım
Bu senin yaşadığındır
Bir ev sıkılır kadınlardaki
Bir adam sıkılır kadınlardaki
Seni sevmek bu kadar mı
O benim yaşadığımdır.

Bazan da bir yerde kuşlar vardır
Ne uçmak, ne görünmek için
Bir karanfil pencereyi deler
Bir kapı kendiliğinden kapanır
İstesek sevişirdik, ama olmadı
Biz değil yaşayan acılardır.

Gitsem de her yerde biraz vardır
Hatırda zamansız bir plak
Bir otel kapısı, biraz istasyon
Vardır o seninle birlikte olmak
Buluşur çok uzaktan ellerimiz
Ve nasıl göz gözeyiz ansızın bir infilak.

EPİSODE

Çünkü bu kahverengi akşam saatlerinde
Her şeyi en soğuk ölçülere vuruyoruz
Bir uzak han kavramına. Hanların
Rahmindeki bir yolcuya, bir semendere
Ve soğuk bir çağdan geçiyoruz. Çağlardan
Başımızda siyahtan bir hale.

KORO

Birdenbire yapayalnızsanız her yerde
Ve bundan korkuyorsanız
En küçük şeylerden bile. Örneğin birine saati sorsanız
Karşıdan karşıya geçseniz bir caddede
Sesinizi alçaltıp dikkatle bakaraktan çevrenize
Biriyle bir şeyler konuşsanız
Ve her gün kitaplar, dergiler alsanız. Postacı her gün mektup getirse
Sözgelimi bir resmi dairede
Fazlaca oyalansanız
Şöyle bir iki otobüs kaçırsanız üst üste, neden olmasın
Kaldı ki, hiçbir şey yapmasanız bile
Tuhaftır
Sanki herkes kuşkuyla bakacaktır yüzünüze.

Ve işte bir lokantaya girdiniz, garsonla çene çaldınız
Şarapla yiyecek bir şeyler söylediniz, hepsi bu kadar
Biraz da güldünüzdü aklınızdan geçen bir şeye
Ya gülünç bir olaya, ya önemsiz bir söze
Ama az ötede düğmeleriyle oynayan
Ve yiyen tırnaklarını bir adam
Duraksız sizi izliyordur belki de.

./

Ya da bir dernekte üyesiniz, azıcık mutlusunuz
Ya da küçük bir memur bir banka servisinde
Durmadan suçlusunuz
Durmadan suçlusunuz
Durmadan suçlusunuz ve artık kendinizi
Gücünüz yok ödemeye.

Giderek siz oluyorsa bütün bir kalabalık
Yüzünüz yüzlerine benziyorsa, giysiniz giysilerine
Ansızın bir hastanın kendini iyi sanması gibi
Gücünüz yetse de azıcık bağırsanız
Bir yankı durmadan yalnızsınız
Durmadan yalnızsınız.

EPİSODE

Yani bizim hiç korkmadığımız şeyler
Doğrusu en çok korktuğumuz şeylerdir gerçekte
İçimizde kahverengi bir dağ ölüsü yatar
Bir yarasa ayaklanır. Aç gözlü bir kuş
Varır kocaman bir şey olmanın bilincine
Birden bir ses biçiminde, radyomuzun içinde
Duyurur iki caz parçası arasından biri
Ya gülünç bir yas töreni
Ya toptan bir öldürme.

Belki de
Soğumaya yüz tutmuş bir fincan sütlü kahve
Dönüşür ellerimizde kanlı, kırbaçlı
Bastırılmış bir greve, yırtılmış dövizlere
Örneğin üç yüz ölü, bir o kadar yaralı
Ve sömürge şapkalı ve sten tabancalı
Gözü dönmüş biriyle
O güvenlik manşetleri birtakım gazetelerde.

Yani bizim hiç korkmadığımız şeyler
Belki en çok korktuğumuz şeylerdir gerçekte
Ki bütün işkenceler, ezinler ve kırımlar
Damlayan bir musluktur yerine göre
Yoksa bir enkaz altında bir ölüm
Ya da puslu bir havada, bir cinayette
Bir ölüm
Ölümün anlamı ne?

KORO

Sizin hiç korkmadığınız şeyler ya da hep öyle sandığınız
Beslenir kimi zaman da sevgilerle
Çok içten bir selamla ve içten bir gülümsemeyle
İşte her sabah rastladığımız birinin
Durakta, yolda, işyerinde
Ya da bir meyhanenin kuytu bir köşesinde
Yıllarca süren o dostça ilişkinin
Ve hatta bir sevgilinin
Yerine
Kin dolu gözleriyle bir ölüm yargıcı gibi
Biri
Kapkara giysilerle, özenti bir zincirle
Öyle
Dikilmiş sorguya çekiyorsa sizi
Ve sakın sormayın işte bir hesap yanlışlığı mı, değil mi
Vakit yok öğrenmeye.

Canım en basiti, arkanızdaki bir duvarın
Mineler, sarmaşıklar, o yaban gülleriyle
Örtülü bir duvarın ansızın
Kanlı, kireçli bir taş yağmuru halinde
Korkunç bir silah olduğunu yerine göre
Düşünün

./

Ve sakın sormayın işte bir hesap yanlışlığı mı, değil mi
Vakit yok öğrenmeye.

Ya da bir düşte yürüyor gibi
Islak mavi bir sabahtı, açtınız pencerenizi
Şöyle bir gerindiniz, gökyüzüne baktınız
Tutarak sapından bembeyaz bir karanfili
Sevinçle okşadınız
Ve içerde kahvaltınız bekliyordu sizi
Öyle ki, kahvenizi içiyordunuz, birazdan çıkacaktınız
Tam o sıra kapının zili
Tuhaf şey.. bu saatte.. kim olabilir ki
Ve işte az önce aldınızdı gazeteleri
Öyleyse?
Yaktınız bir sigara daha, kapıya yöneldiniz
Bırakıp masaya kahvenizi
Kilidi çevirdiniz, açtınız kapıyı usulca
Bir kurşun!
Birden o zamansız, o yersiz başdönmesi
Hani av araçları satılan bir dükkân vardı
İçi doldurulmuş çulluklar, kardelen çiçekleri
Bir kurşun!
Geçerken uğrardınız, iyiydi, cana yakındı
Yeleğinden çıkmazdı elleri
Bekârdı, umutsuzdu, yalnızdı
Ve belki..
Bir kurşun!
Sormayın kendinize bir vahşet mi bu, değil mi
Düştünüz sırtüstü yere ve işte avlandınız
Sadece avlandınız
Ağız dil bilmez söylemeyi.

Ötede
Islak mavi bir sabahtı. Gökyüzü
Bembeyaz karanfiller, pencere

Kahveniz, masanız, kahvaltınız
Bir yankı
Ve bütün çay fincanları durmadan yalnızsınız
Durmadan yalnızsınız.

AĞIT

Gün bitti. Saat kaç. Bitecek mi bir gün savaşımız
Hak edilmiş hüzünlerimiz olacak mı bizim de
Dönüp dönüp arkamıza baktığımız
Bir dünya kalıntısı üstünde
Hak edilmiş hüzünlerimiz olacak mı bizim de.

KORO BAŞI

Daha bir süre böyle
Silahlar eleştirecek sizi belki de
İşte siz
Toplayıp susacaksınız içinizdeki ölüleri
Bakmadan geçeceksiniz o duvar diplerine
Gözleriniz olacak, yüzünüz, elleriniz
Ne korku, ne kin, ne de yenilme
Ve asıl günleriniz olacak, günleriniz
Duyup da bilmediğiniz, bilip de tatmadığınız
Dünyanın tekdüzenli renginde.

UÇURUM

Bir ağaç sürüsünün üstünden
Çok ağaçlı bir ağaç sürüsünün üstünden
Kesilmiş limon dilimleri gibi düşüyor güneş
Votka bardağımın içine
Benim olmayan bir sevinç duyuyorum.

Kesiyorum durduğumuz yeri ortasından
Ey görünüş! seni bir yerinden hiç anlamıyorum
Dibinde değil ayaklarımın, damarlarında
Derinliğini orda tutan, ordan harcayan
Uçsuz bucaksız bir uçurum.

Zamanla değil, bir yerde
Benim olmayan bir şeyle yaşlanıyorum
Geçiyorum ilk şeklimi tüketerekten
Ağır ağır yanan bir tuğla harmanını
Billurdan sarkaçlarıyla.

Kalbim, serseriliğim benim..

KİRLİ AĞUSTOS

O da var olanın ağır ağır yokluğu
Şurda bir gündüz kımıldamakta
Dağılmanın beyaz organı tuz birikintileri
Gibi bir gündüz
Kalın kabuklarını kaldırır doğa.

Düşer bir balıkçının tersi olan şey
Kirli ağustos! beni ordan oraya götüren eşya
Aklımda üç beş otel ya kalır
Ya kalmaz üç beş otel aklımda
O da değil bir otelin kendisi
Yalnızlığın kahverengi organı düş birikintisi
Bir de kahverengi alevlerden yapılma.

Başka değil, yokluğu görmek için
Kirli ağustos! gözkapaklarımı da yaktım sonunda.

GÖKANLAM

I

Hani nerde o yalancı kadınlar
Söyleşen kapı önlerinde – kalın erik kokusu –
Bembeyaz örtülerde çürümüş karanlıklar
Sızıp da köşelerden ve yağmur sularından
Dökülen taşlıklara esmer, selçuki
Onlar, o hiçbir şeyden yapılmamış adamlar.

Gecelerden sabaha usulca kanayanlar
Üşümüş, yorgun ve bütün gün adres soranlar
Hangi telefonu açsalar gökyüzü
Hangi telefonu açsalar gökyüzü
Ya da aç bir kuş sürüsü onları boşuna kollar
Çünkü onlar ki yalnız kendilerinde gömülü
Yüzlerinde dağa çıkmışların yüzü var.

Giderler, gelirler ve asıl gök kıvamındalar
Her şey bu sıkıntı vakti için ve pullar
Posta mühürleri, burçlar – bir gün hiç satın almadığımız kır
menekşeleri –
O limonlu votkalar, yerine asılmamış şapkalar
Sanki hiç açmayacak bir erguvanın
Yaşamsız, loş erguvanlığında
Upuzun bir yolculukta, bir tanrı kılığında
İçimizden biridir, yakın olmayan şeyleri ufalar.

Onlar, o hiçbir şeyden yapılmamış adamlar.
Üşümüş, yorgun ve bütün gün adres soranlar.

GÖKANLAM

II

Durur ya masmavi otomobiller garajlarda
Biz oralarda buralarda
Hiçbir yerde tutmayan yaşanmış soğuklarda
Ne umutsuz ne değil, acıyla aynı yaşta
Dolaşır ölü bir av hayvanı gölgesi ayaklarımızda
Buruşup kıvrıldığımız, asılıp tekleştiğimiz biraz da
Evlerde, sokaklarda ve asıl çıkmazlarla düğümlü kravatlarda

Sen sıkıntı mavi ve uzun
Boşalan bardakları bir daha bir daha doldurduğumuzun

Çıkar ilkyaz, kocaman bir ilkyaz tanrısı uçurtmalarda
Çıkarız her yerimizle, sonra ki bir kadının toz alışlarında
Küflenmiş elmalarda, çürümüş tahtalarda
O bıçak paslarında, düşlerde, aynalarda
Buz tutan içimizde bembeyaz aşklarımızda

Sen sıkıntı mavi ve uzun
Boşalan bardakları bir daha bir daha doldurduğumuzun

Kalır ilk aşk, kalırız öyle yenik, savaşsız tapınaklarda
Buzullar ve ölümsüzler gibi tadılmaz sallantılarla
Sonra ki gerçek olur aşklar da unutulmakla
Güçlenir yalnızlığımız – çünkü bir gün nasılsa
Çirkindir birgörünmek, yarışmak olağanlıkta –

Sanki böyle kalmışsak ne çıkar karanlıkta
Yaşarız yaşanırsa azıcık ayrıntılarda

Sen sıkıntı mavi ve uzun
Boşalan bardakları bir daha bir daha doldurduğumuzun.

GÖKANLAM

VIII

Kaplasam her yerleri mavilerden bir soluk bilsem
Olmazsa biçip biçip denizlerden giyinsem.

Yas mıydı alacakaranlık mıydı gözümü alan
Bir de var nasıl bir ıslıkla tutturacaktım bunu
Yastı alacakaranlıktı çünkü ıslığı bozan.

Kaplasam onca yeri buna bir çare bulsam
Olmazsa kesip kesip denizlere soyunsam.

Dokuz kollu bir ahtapotum ben sığ sularımda
Kollarından birini hiç mi hiç kullanmayan
Bir çiçek kurumasıdır göz göze gelmem kendimle
Oysa ufuk olurum her aşka kollarımı uzatsam.

Geçsem de kendimi yüzerekten bir geçsem
Olmazsa bir balık sırtı gibi denizlere çizilsem.

Göğsümden içeriye bir kırık avlanırım da
Önce bir olmazı sonra bir engeli avlanırım
Sıçrar ki avım menekşeden üryaniye bir süre
Karışır coşkusuna çavlan ağızlarının.

Başıboş bir sandalım ki artık bir kıyıya varsam
Çocuğumsun ki deniz ölümsüz bir ölü olsam.

PAS

Duvar diplerinde ve sakınaraktan
Duvar diplerinde ve alacakaranlıkta
İyi yenmemiş bir kiraz çekirdeği gibi yıprak
Gidip geliyorsa durmadan
Gücenik bir köpeğin bir okul şarkısını anımsattığı gibi
Gidip geliyorsa
Ve çocukluğunun bir düğme kadar delik yerinden bakılırsa
Gözleri bir çağla çekirdeği gibi beyaz ve kocamansa o zaman
Gözleri iki safran ipliği şimdi.

Ve güneş kar topluyorsa bakışlarından
Biz ki utançlı bir kar seyircisi
Sen bak ki o beyaz karın kırmızı
O beyaz karın ürkek
O beyaz karın utanaraktan geri geldiğini
Seyrediyorsa susarak
Biliyordur tam göğsünün altında yaşar gibi
Biliyordur ki bir eylemdir yerine göre susmak.

Duvar diplerinde ve sakınaraktan
Bütün paslar kabarıyor bir bir
Ağzın ve dilin ve parmakların pası
Yüreğin ve bilincin
Bak işte, patlamış kentin su boruları da
Duyduğu bir çürük su şırıltısı
Ki hemen geliyor aklına
Bir şarkı ne zaman güzel değildir
Sonu olduğu zaman
Sonu yoktur çünkü güzel şarkıların

./

Kimse bir şarkıyı sonuna kadar söyleyemez
Nasıl ki ölüm öldürenlerinse
Ve korku korkmuyor görünenlerin
Şarkı tersine
Tut ki kırgın bir menekşeden sapmıştır onun yüreğiyse
Hem de bir menekşeyi yeniden icat etmiş gibi
Gererek yapraklarını
Gererek gözkapaklarını
Yumruklarını sıkarak
Ağlamayı unutmak için.

Duvar diplerinde ve sakınaraktan
Bir akşamüstü sırasında
Saygı anılarınıza
Saygımız ki bir kurşun yarası kadar derin.

SAATE BAKMAK

Varsın her şey sonraya kalsın
Sonraya, en sonraya
Sözgelimi iki bin altı yüz kırk bir mil. Bir papatya ne kadar
uzağı görebilirse
O kadar yakın kalplerimiz birbirine
Ölü bir denizi bile bir tartışmaya çevirdik
Kayaları taş devrine göre ölçtük biçtik
Kalemlerimizi kesilmiş çiçek sapları gibi attık
Kapıları açarken birbirimize ağladık

(Ne kadar da çok severmişiz birbirimizi
Sahi ne kadar da çok severmişiz
Yıllarca, yüzyıllarca öpüştük
Sigaralar tuttuk, içkilerin en iyisini sunduk
İstersen bu gece burada kal, dedik

Sağlığımızı sorduk, bir sürü ilaç adları saydık
Sık sık görüşelim, olmaz mı, dedik
İyi bildiğimiz ne varsa yaptık, ayrıldık
Ortada
Her zamanki gibi bir karanfil kaldı.)

Köşedeki tütüncü silaha çevirdi sigaralarını
Ödemesi çok güç sigaralara
Manav yarı anlamlı güldü biz geçerken
Eriklerden, çileklerden, o canım kirazlardan bile utanmadan
Hani o çocukluk küpesi olan kirazlardan
Hani rengi içimize göre değişen mor, mavi, pembe, sarı
İlk defa merhaba dedi bir balıkçı
Çırparaktan elindeki suyu ölgün bizlere
Sigarası dudağında merhaba!

Ya peki biz ne dedik, ne dedik
Yoldaki bir taşı şöyle bir kenara koyduk
Yakamıza rastgele bir çiçek iliştirdik
Su satılan dükkânlara baktık, yüzümüz cam cam ışıdı
Ve leylak kokuları gibi kendi kokumuza uzandık
Köşeyi döndük, bütün köşeleri hızla döndük
Su birikintilerinin ağaçlandığı eski bir sokağın tarihinde
Şöyle yazdı
Her şey sonraya kaldı.

Ey ayaklarımızın dibindeki yoksul gül
Gölgesi yüreklerimizin
Öfkemiz sevgiye benziyor şimdi, sevgimiz öfkeye
Ve tartışmaya çevirdiğimiz deniz ölüler bırakıyor
Çıplak ölüler
Birbirine kenetlenmiş çöpler halinde.

Bir otobüse biniyoruz, sahiden biniyor muyuz
Söyle, nerde "Göğe bakma durakları", nerde

./

Birinin elinde gazete ve süt
Gazete mi, evet gazete
Bütün manşetler tutsaklığı ve yenilgiyi çağrıştırıyor
Paramızı veriyoruz, üstünü alıyoruz, bozuk paralar
Cebimizde nikel
Cebimizde sarılmış ölüler halinde.

Her şey bir hızlı adım olmamaya
Ama gün gibi taptaze bir umut gözlerimizde
Saatlerimize bakıyoruz hiç yoktan
Çok uzaklara bakmaktır, diyoruz, durmadan saate bakmak
Yemyeşil bir su takılıyor akrebe, bir çavlan
Yüzü akide gibi parlayan bir gün takılıyor yelkovana
Anılardan anılardan çoktan vazgeçtik
Yaşadığımız bugün nasıl
Güzelliğimiz hangi güzellik.

Biliyor muyuz, hayır, bilmiyoruz da
Acılarımızdan bir yaz kurduk onarıyoruz
Belki bir hazırlık bu başka yazlara
Yakın yazlara, uzak yazlara
Çünkü her şey eskiye kaldı, anılar bile
Her şey, ama her şey eskiye kaldı
Vakit yok bir daha yemyeşil eylül tramvaylarına.

SUÇTUR ÇOCUĞUN OLMAK

Sulanmış caddelere bakıyoruz bugünün ikindisi
Buğular içinde yüzüyor ağaçlar
Sarı bir kedi yalanıyor uzun uzun
Ayaklarını gererek
Pespembe ayaklarının dibi
Ve güneş ufak ufak damlıyor üstümüze

Güneş ufak ufak damladıkça da
Yeni yıkanmış bir taşlık görünüyor aralık bir kapıdan
Boynunu uzatarak
Yeni yıkanmış her taşlığın sonu güze bakmak
Biz güzü istemiyoruz, ama yaz dursun
Bir gündüzü eğirelim, diyoruz, eğirilmiş bir gündüzün sonu
Değil mi hayatın iplikleri, dokusu
Ama yaz dursun, öyle bir dursun ki yaz
Çiçekler ağaçlarda kalsın, uçurtmalar göklerde
Haziran temmuz ağustos
Birbirine sokulsun
Ne olur bu böyle olsun
Geçmesin, geçmesin onlarsız bir yaz
Açsın sıcak kollarını özlemlerine
Beklesin dursun.

Özlem ki bir başkasının özlemine tutkunluksa
Bir yerde hep aynı şeyi özlüyoruz
Ayaklarımız karıncalanıyor büsbütün
Büyük ayaklarımız, küçük ayaklarımız, ayaklığını yitirmiş ayaklarımız
Kanıyla ölçülüyor besbelli, kendi kanıyla
Kör karanlıkta, bir ayak büyüklüğünde kan
İki ayak büyüklüğünde, üç ayak büyüklüğünde, ayak dizileri halinde
Islak betonların üstünden denize dökülüyor
Bir çavlan, bir şelale gibi coşarak değil
Usulca sessiz
Kıpkırmızı ve iniltiyle
Demek oluyor ki sarışın bir çocuğun ayaklarıdır deniz
Terlemiş yüzü, ıslanmış saçlarıdır
Ve demek oluyor ki, suçtur bir çocuğun olmak
Suçtur daha başka şeyler gibi
Ve düşün bir de, ya bütün o çocuklar seninse
İster Doğu Beyazıtta karlar içinde büyüsün

./

İster bir düzlükte Tatvandan Vana doğru
Ve isterse İzmirin tenha bir semtinde
Kim ne derse desin, suçtur çocuğun olmak
Akarsuyunu kendi, denizini kendi yaratan bir çocuğun
Gittikçe kararan o kırmızılıktan
Ki biraz sonra paçaları kıvrık adamların
Çeşme suyuyla yıkayacakları
Su
Sağılmış gibi düşecektir gündüzün saydamlığından
Su
Utanmış gibi kayıp gidecektir
Geceyle gündüzün olmadığı bir zamandan.

Sulanmış ağaçlara bakıyoruz bugünün ikindisi
Buğular içinde yüzüyor ağaçlar
Saat on haberlerini dinliyoruz
Alıştık, bütün haberleri dinliyoruz zaten
Önümüzdeki bir bardak su bile öyle derin ki
Dalıp dalıp gidiyoruz suya
Bakıyoruz da kocaman bir yıkıntı duvardaki çivi deliği
Ve ellerimiz masa örtüsünün püsküllerinde
Kapı tokmağı, çaydanlık
Divan örtüsündeki leke
Yerlerde kitaplar, gazeteler
Pencere camındaki çatlak
Pencere camından ufak ufak damlayan güneş
Ve en önemlisi konuştuklarımız
Değişen çizgiler yüzümüzdeki
Fincanı tutarken titremesi ellerimizin
Yani hayatın dokusunda ne varsa
Yeniden yaşıyor, yeniden kullanıyoruz sanki.

Özlem ki tutkunluktur bir başkasının özlemine
Dalgalı camın ardında büyüyerekten
Bir çocuk hızla geçiyor bisikletiyle.

Her yere yetişilir
Hiçbir şeye geç kalınmaz ama
Çocuğum beni bağışla
Ahmet Abi sen de bağışla.

Boynu bükük duruyorsam eğer
İçimden öyle geldiği için değil
Ama hiç değil
Ah güzel Ahmet Abim benim
İnsan yaşadığı yere benzer
O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer
Suyunda yüzen balığa
Toprağını iten çiçeğe
Dağlarının, tepelerinin dumanlı eğimine
Konyanın beyaz
Antebin kırmızı düzlüğüne benzer
Göğüne benzer ki gözyaşları mavidir
Denizine benzer ki dalgalıdır bakışları
Evlerine, sokaklarına, köşebaşlarına
Öylesine benzer ki
Ve avlularına
(Bir kuyu halkasıyla sıkıştırılmıştır kalbi)
Ve sözlerine
(Yani bir cep aynası alım-satımına belki)
Ve bir gün birinin bir adres sormasına benzer
Sorarken sorarken üzünçlü bir ev görüntüsüne
Camcının cam kesmesine, dülgerin rende tutmasına
Öyle bir cıgara yakımına, birinin gazoz açmasına
Minibüslerine, gecekondularına
Hasretine, yalanına benzer
Anısı ıssızlıktır
Acısı bilincidir
Bıçağı gözyaşlarıdır kurumakta olan

./

Gülemiyorsun ya, gülmek
Bir halk gülüyorsa gülmektir
Ne kadar benziyoruz Türkiye'ye Ahmet Abi,
Bir güzel kadeh tutuşun vardı eskiden
Dirseğin iskemleye dayalı
– Bir vakitler gökyüzüne dayalı, derdim ben –
Cıgara paketinde yazılar resimler
Resimler cezaevleri
Resimler özlem
Resimler eskidenberi
Ve bir kaşın yukarı kalkık
Sevmen acele
Dostluğun çabuk
Bakıyorum da şimdi
O kadeh bir küfür gibi duruyor elinde.

Ve zaman dediğimiz nedir ki Ahmet Abi
Biz eskiden seninle
İstasyonları dolaşırdık bir bir
O zamanlar Malatya kokardı istasyonlar
Nazilli kokardı
Ve yağmurdan ıslandıkça Edirne postası
Kıl gibi ince İstanbul yağmurunun altında
Esmer bir kadın sevmiş gibi olurdun sen
Kadının ütülü patiskalardan bir teni
Upuzun boynu
Kirpikleri
Ve sana Ahmet Abi
Uzaktan uzaktan domates peynir keserdi sanki
Sofranı kurardı
Elini bir suya koyar gibi kalbinden akana koyardı
Cezaevlerine düşsen cıgaranı getirirdi
Çocuklar doğururdu
Ve o çocukların dünyayı düzeltecek ellerini işlerdi bir dantel gibi

O çocuklar büyüyecek
O çocuklar büyüyecek
O çocuklar...
Bilmezlikten gelme Ahmet Abi
Umudu dürt
Umutsuzluğu yatıştır
Diyeceğim şu ki
Yok olan bir şeylere de benzerdi o zaman trenler
Oysa o kadar kullanışlı ki şimdi
Hayalsiz yaşıyoruz nerdeyse
Çocuklar, kadınlar, erkekler
Trenler tıklım tıklım
Trenler cepheye giden trenler gibi
İşçiler
Almanya yolcusu işçiler
Kadınlar
Kimi yolcu, kimi gurbet bekçisi
Ellerinde bavullar, fileler
Kolonyalar, su şişeleri, paketler
Onlar ki, hepsi
Bir tutsak ağaç gibi yanlış yerlere büyüyenler
Ah güzel Ahmet Abim benim
Gördün mü bak
Dağılmış pazar yerlerine benziyor şimdi istasyonlar
Ve dağılmış pazar yerlerine memleket
Gelmiyor içimizden hüzünlenmek bile
Gelse de
Öyle sürekli değil
Bir caz müziği gibi gelip geçiyor hüzün
O kadar çabuk
O kadar kısa
İşte o kadar.

Ahmet Abi, güzelim, bir mendil niye kanar
Diş değil, tırnak değil, bir mendil niye kanar
Mendilimde kan sesleri.

AŞKLAR İÇİNDE

Denizin en az yeri bir köpüğü başlatıyor
Yürüyorum kumların çakılların yanı sıra
Yüreğimde bir sancı keskin bir akasya kokusundan
Avuçlarımda bir yanma
Büyüyen bir ürpertiyim sanki, kayıp gidiyorum üstünde sabahın
Oldu olacak
Eğilip bir taş alıyorum yerden, fırlatıyorum denize
Ufacık bir gülüş gelip geçiyor suyun üzerinden
Bir çocuğun gülüşü gibi
Aşkların, nice aşkların ayrılık günü gibi
Bir sokağın ucunda kaybolup solan
Daha çok solan, aşkların solgunluğu suyun üzerinde
Korularda yoğun bir erguvan sisi.

Hisarlı balıkçı ağlarını ayıklıyor
Ağları pembeden hüzne giden
Dip sularında mercanlar gibi koyulaşan
Kirpiksiz gözleri böyle daha güzel
Çil basmış yüzünü bütün
Parmakları capcanlı, pavuryalar gibi
Merhaba, desem bir kucak balık atacak önüme
Biliyorum atacak
Böyledir memleketimin yoksul halkı
Bir onlarda rastladım bu cömertliğe
İstavritler kıpır kıpır dibinde sandalının
Balık dedin mi, oynamaz gözleri hiçbirinin, tertemiz bir resim gibi bakarlar insana
Günlerce bakarlar, bıraksan yıllarca bakarlar belki
Gözlerin gibi senin, yıllardır unutamadığım
Ve bu yüzden olacak düşünmedim şimdiye kadar bir balığın ölebileceğini.

Hızar sesleri geliyor yakından, güneşin döndüğünü görüyorum
Çınar yapraklarının arasında yeşil yeşil
Yeşille sarı birlikte dönüyor
Denize düşüyorlar kırıla kırıla
Bir örtü oluyor düşündüğüm her şey denizin ve asfalt yolun üstünde
Gözyaşları bir örtü, onurla cesaret bir örtü
Senin upuzun gövden – kapkara saçlarınla –
Daha da uzun şimdi bir örtü olarak
Denizin kıvrımlarında aşka hazırlanıyor
Göğe düğmeler gibi yapışmış kirazların altında
Yıllar var ki unuttuğumu sanırdım bu örtüyü ben
Sevgiyi bilmezdin de ondan, sevişmeyi bilirdin yalnızca
Birtakım sözler de bilirdin, niye saklamalı, en ustalıklı sözlerdi onlar
Ama bak
Kaybolup giderdi herbiri, karşılaştılar mı bir yerde şiirle
Aslına bakarsan en güzel aldanmaları yaşadık seninle biz
Hatırlıyorum da öyle.

Tepelerde otlar yakmışlar, kuzular dolaşıyor dumanların arasında
Bir kızla bir oğlan geçiyor, birbirlerine iyice sarılmışlar
Kızın ağzında ince bir dal parçası
Dalın ucunda bir tomurcuk, ağzıyla dudaklarıyla beslemiş sanki onu
Öylesine bilmek istiyorum ki ne konuştuklarını, ama duymaktan korkuyorum gene de
Söyle, en son nerde görmüştüm seni
Böyle dumanlar vardı gözlerinde, boynunda bir de
Şimdi gene var
Bileklerinde, bileklerinin renginde
Dudaklarında, dudaklarının
Gözlerinin dolar gibi olması renginde ve

./

Yorgunsan bir kıyı kahvesinde dinlenirkenki
Üşüdüğün, başını omuzuma koyduğun, sonra el ele
Bir aşkı yaşamak, bir aşkın bilinmesinden bambaşka değil miydi
Ve bu ikisini ayıran duman, yani bir aşkı bizim yapan
Bu dumanların hepsi gibi varsın şimdi de
Acele etme yoksun belki
Ben her şeyin bir bir yok olmasına o kadar alıştım ki
Ve her şeyin bir bir var olmasına o kadar alışacağım ki
Bilirsin neler için çarpmıyor bir yürek.

Küçüksu çayırını, şantiye yapmışlar
İşçiler beton döküyor, demir eğiyor, zift kaynatıyor
Vakit öğleyi geçti çoktan, yemeklerini yemiş olmalılar
Coca-Cola'ya doğrayıp ekmeklerini
İşçilerimiz, yarını kuracak olan işçilerimiz
Ben görür müyüm bilmem, ama kuracaklar mutlaka
Coşkuyla çatacaklar her çiviyi, türkülerle dökecekler betonu
Ve onlar
Onlar, diyorum sadece
Bir yolculukta karşılıklı konuşan adamların
Parmak uçlarındaki sigaralar gibi şaşkın
Bilmeden ne yapacaklarını
Anlayacaklar ne kadar güçsüz
Ne kadar zavallı olduklarını
Vakit öğleyi geçti çoktan.

Bir tanker geçiyor şimdi de tam akıntının ortasından
Baştanbaşa gül rengi
Kimseler görünmüyor içinde
Neden görünmüyor, bilmiyorum
Yolcu uçaklarına, yük kamyonlarına, fabrikalara petrol taşıyor
Tanklara, savaş gemilerine, roketlere de
Yılların, yüzyılların
Bitmeyen vahşetini ateşlemek için

Sanki bu yüzden kimseler görünmüyor ortalıkta, utançlarından
Utancı bilerek yaşamak korkunç
Daha korkuncu da var utancı bilerek yaşatmak
Gördük hepsini işte, daha da görüyoruz.

Pembeye dönük bir aydınlık, yağıyor usul usul
Bir poyraz çıktı hafiften, kuzeye çevrildi teknelerin burnu
Ve güneş kaydıkça kayıyor batıya doğru, birazdan kan kırmızı
bir gök buğulanacak
Birazdan kan kırmızı bir akşam yağmuru da dökülebilir
Neler neler olabilir birazdan
Bir uçak geçiyor yaldızdan bir iz bırakarak
İçindeki mutlu yüzleri düşünüyorum
Ben bütün mutlulukları birden düşünüyorum
Bir hüzün basıyor gene, ne kadar istemesem de
Çabuk geçiyor
Nerede okumuştum, hatırlamıyorum şimdi, biri mi anlatmıştı
yoksa
Mahpusunu kıskanan bir gardiyanı
Ve düşün sevgilim, mahpusunu kıskanan bir gardiyan düşün
Ne kadar acı bunlar
Kıskanıyorlar hepimizi ve kıskanacaklar
Güç iştir çünkü bir tarihi insan gibi yaşamak
Bir hayatı insan gibi tamamlamak güç iştir
Birazdan akşam olacak sevgilim
Bütün heybetiyle akşam olacak
Sevgilim, diyorum, oysa kimsecikler yok yanımda
Bilmiyorum kime sevgilim dediğimi
Bildiğim bir şey varsa
O kadar yeni bir anlamda söylüyorum ki bu kelimeyi
Unutup birden zamanı ve yeri
Onunla bir günü kutluyorum coşarak
Onunla bir günü kutluyoruz sanki.

GÜNLERDEN

Evet evet
Doğrusu bilmiyorum
Dalıp dalıp gidiyorum böyle
Dalıp dalıp gidiyorum ve dalgınlığımda bir kent
Bir duvar, bir de sen, duruşunda güz özellikleri
Dostlar, bütün dostlar içerde.

Bir kent mi, bir yüz mü, binlerce yüz mü, bir kent mi
Beyaz mı, daha mı beyaz, o kadar çok mu beyaz
Bütün bunları kendime bir adres gibi sorup
Hüznüme, kalbime, soğuğuma
Gelecekten arta kalan bir mutluyum.

Ben gelecekten korka korka dönen bir mutluyum
Dünyanın bu küçük sesini işit
Bak, bir dalı, bir örtüyü, bir denizi tutan ellerime
Nanelerden, ıtırlardan, ıhlamurlardan gelen
Anlayamadığın sevgililik
Var ya
Yani uzaktan yüzünü bile seçemediğin birinin
Adı en sevdiğin şairin adıyken.

Soruyorsun bir de
Gülüyorsun, gül ya, neden gülmeyeceksin
Ağlayacaksan ağla işte
Bir gülüp bir ağlayacakken böyle sen
Soyulmuş bir dilim ayva yetişiyor gözlerime
Kaynamış suda pembeleşirken.
Kederlerde bütün yüzler birleşir
Ve unutma gereklidir
Bir başka bakışında da gökyüzleri vardır, düz
Kuş sürüleri vardır, eğri
Bir sana bir ayak bileklerine bakanların dünyası da vardır ki

İster kıyıları çekine çekine döven sulara benzet
İster ağır ağır yanan yaprak kümelerine
Anlıyor musun
Anlıyorsun elbette
Ne yaparsan yap yürürlüktedir yetinmezlik.

Maviyi soruyordun, gözlerimden yüzüme yayılan maviyi mi
Bir renk değildir mavi huydur bende
Ve benim yetinmezliğimdir
Ve herkesin yetinmezliğidir belki
Denecektir ki bir süre
Ve denenecektir
Bir akşamüstünü düşünmek bir akşamüstünü düşünmekten
başka nedir ki.

Gelecekten utanarak dönen bir sevinçliyim
Ya sizler
Ey sırasını beklemeden gelen akşamüstleri.

ÖLÜ MÜ DENİR

Ölü mü denir şimdi onlara
Durmuş kalbleri çoktan
Ölü mü denir şimdi onlara
Kımıldamıyor gözbebekleri
Ölü mü denir peki
En büyük limanlara demirlemiş
En büyük gemiler gibi
Kımıldamıyor gözbebekleri
Ölü mü denir şimdi onlara.

Suratları gergin
Suratları kararlı
Belli ki çok beklemişler
Kabuğundan çıkan bir portakal gibi gelen sabahı
Suratları gergin
Bir savaş alanına benziyor suratları
Dudakları nemli
Son defa kendi etini öpüp
Yani son defa gerçek bir insan etini
Hazla kapanmışlar öyle
Geçirmiyor gövdeleri soğuğu
Geçirmiyor sıcağı da
Ve ikiye ayrılmış bir nehir gibi bacakları
Akıyorlar sonsuza
Ölü mü denir şimdi onlara.

Kimse hüzünlü olmasın
Sırası değil hüznün daha
Bir gün bir şehrin alanında
Bir mermer yığınının gözlerine
Omuzlarına düşerse bir çınar yaprağı
Hüzünlensin yaşayanlar o zaman
Sırası değil hüznün daha.

Öylesine sıkılmış ki yumrukları
İyice sıkılsın yumruklar
Saklansın diye bir armağan gibi bu katılık
Öylesine sıkılmış ki yumrukları
Kimse hüzünlü olmasın
Kimse hüzünlü olmasın diye
Sırası değil hüznün daha.

Unutulsun bir gövdeye duyulan hasret
Unutulsun bu alışılmış duyarlık
O kadar sade, o kadar kalabalık ki
Unutulmaya değer onların insan gövdeleri
Ve unutulmalı mutlaka
Dolsunlar diye yüreklere
Dolsunlar damarlara.

Ölü mü denir
Ölü mü denir şimdi onlara.

BİR TAŞ ATARSIN

Bir taş atarsın, taş nereye düşerse
Mutlaka bir köşebaşıdır
Çünkü yüreğin daralmıştır ve kıştır
Kullanılmamış bir sicim gibidir soğuk
İşte bak her kestaneciye sapsarı bir köşebaşı kalmıştır.

Şimdi bir şamandıra denizin yüzünde
Durulmamış bir anı gibi kendini salmıştır.

İçimizde birbiriyle konuşan yaprak bolluğu
Yalnızlık bir başına kalmıştır.

İÇİNDEN DOĞRU SEVDİM SENİ

İçinden doğru sevdim seni
Bakışlarından doğru sevdim de
Ağzındaki ıslaklığın buğusundan
Sesini yapan sözcüklerinden sevdim bir de
Beni sevdiğin gibi sevdim seni
Kar bırakılmış karanlığından.

Yerleştir bu sevdayı her yerine
Yüzünde ter olan su damlacıklarının
Kaynağına yerleştir
Her zaman saklamadığın, acısızlığın son durağına
Gül taşıyan çocuğuna yerleştir
Ve omuzlarına, daracık omuzlarına
Üşümüş gibisin de sanki azıcık öne taşırdığın
Tam oraya işte, uçsuz bucaksız bir düzlükten
Bir papatya tarlasıyla ayrılmış göğüslerine yerleştir
Ve esmerliğine bir de, eski bir yangının izlerinin renginde
Saçlarının yana düşüşüne, onları bölen ikiliğe
Alnından başlayan ve ayak bileklerinde duran
Yani senin olmayan, seni bir boşluk gibi saran hüzne yerleştir
Yerleştir onu bir kentin parça parça aklında tuttuğun
Kar taneleri gibi uçuşan
Ve her gün biraz daha hafifleyen semtlerine
Yerleştir bu sevdayı her yerine.

Ekledim ben tattığım her şeyi denizlere
Bildiğim ne varsa onlar da hep denizlerden
Sen de bir deniz gibi yerleştir onu istersen
Sevdayı
Ve köpüklendir
Ve yaşlandır ki işte kederi anlamasın
Ama dur, her deniz yaşlıdır zaten
Öğrenmez ama öğretir mutluluğu

Bizim sevdamız da öyledir, iyi şiirler gibi
Biraz da herkes içindir. Ve gelinciğin ikinci tadına benzemeli
Var eden kendini birincisinden
Yani bir sevdayı sevgiye dönüştüren.

Ben şimdi bir yabancı gibi gülümseyen
Tanımadığın bir ülke gibi
İçinde yaşamadığın bir zaman gibi
Tam kendisi gibi mutluluğun
Beni bekliyorsun
Ve onu bekliyorsun beni beklerken.

BU GEMİ NE ZAMANDIR BURADA

Bu gemi ne zamandır burada
Çoktan boşaltmış yükünü
Gece de olmuş, rıhtım da bomboş
Mavi bir suyun düşünü uyutur bir tayfa
Arkada, güvertede
Ah, neresinden baksam sessizlik gene.

Yürürüm usuldan, girerim bir meyhaneye
İçerde üç beş kişi
Yalnızlık üç beş kişi
Bir kadeh rakı söylerim kendime
Bir kadeh rakı daha söylerim kendime
– Söyle be! ne zamandır burada bu gemi
– Denizin değil hüznün üstünde.

Belki yarın gidecek
Bir anı gelecek başka bir anının yerine.

İnsan bazen ağlamaz mı bakıp bakıp kendine.

SAAT ONDA KALKACAK VAPUR

Saat onda kalkacak vapur
Biliyorum biliyorum
İşte bavulum, yüreğim işte şurada
Biletimi istiyorlar, uzatıyorum
Güverteye çıkıyorum, hiç yoktan bir deniz daha
– Saat onda mı kalkacakmış vapur
– Gecikebilirmiş biraz, öyle diyorlar
Desinler, desinler
Hey kaptan! bana baksana
Ben çoktan varmışım varacağım yere
Bir Edip daha bekliyor beni eski bir otelin kapısında.

Üstümde sarı bir gömlek var, iyi ki sarı
İçimi kapatıyor bana verdikleri oda
Eşyalarımı yerleştiriyorum, öylesine ağırdan alıyorum ki bu işi
Kocaman bir serüvenden ufacık bir parçayı
Özenle sürdürüyorum sanki
Uzanıp musluğa doyasıya su içiyorum
İlk damlası şuramda, son damlası çocukluğumda
Dışarı çıkacağım sıkıca kapatıyorum penceremi.

Neden olmasın
Üstüme pek uymayan bu yalnızlığı ben
Taşımışım bir yolcu gibi çocukluğumdan bu yana.

Her öğrenmek istediğimiz şey onu öğrenme alışkanlığımızda
Çarşıyı iyi biliyorum, meyhaneleri bir bir
Kimseler tutamaz benim bu kadehi tuttuğum gibi avucunda
Ama öğretilemez de bana bir tarla kuşunun uçuşu
Bu nehir akıyor mu, yüzüyor mu yoksa bir başına
Odamdaki gece lambası neden bu kadar soğuk
Ben öğretmedim ya
Bir pervane nasıl da öpüyor onu öğrendiği uyumla.

Akşam mı, evet akşam
Her şeyi bir bir açıklama vakti
– Öyle mi, peki –
Nedenini bilmiyorum, Ayvalıktayım
– Ayvalığa mı
Yeniden gösteriyorum biletimi
Hatırlıyorum da, bir arkadaşım vardı benim
Tarçından örülmüş bir suskunluktu dili
Hey kaptan! sen bilir misin, var mı hiç görmüşlüğün
Tam Ayvalık gibiydi yüzü, şimdi karşımda.

Öldü
Vardır ya her küçük şehrin bu yüzden
Soluşuyla birlikte gözyaşları da.

Önce gözleri boğulmuştu, elleri
Kupkuru dudakları en sonra
Dediler ki, içkiden öldü, yalan!
Sevgisizlikti onu aramızdan çekip çıkaran.

Saat onda kalkacakmış vapur
İster kalksın, ister kalkmasın, bana ne yolculuktan.

KUŞATMA

Bir gün akıp gitmeye her yerim
Suyundan içmeyle alışık.

Gitmek! yazmışım defterime çoktan
Rıhtımlar, güz halatları, daha bir sürü şey
Şuramda darmadağınık.

Vişneler, atlar, yıldızlar
Yıldızlar, sık ağaçlar, kasaba lokantaları
Yıllarca duran sözler yenisi konuşulmadık.

Oteller, oteller, o bakımsız suçluluğum benim
Geçmem kapınızdan bile artık.

Doğasın, bir sen beklersin beni, bilirim
Sesimi, düşlerimi, kırık parmaklarımı
Var başka neyimse onları artık.

Doğasın sen, doğasın, yarat beni yeniden
Ey yalnızlığımı kuşatan yalnızlık.

BİR PLAK GİBİ DÖNÜYOR GÖKTE MAVİLİK

Bir plak gibi dönüyor gökte mavilik
Sesi aşağıda, çok aşağıda
Üstünde bir duvarın. Duvarsa
Dondurma yiyen bir çocuğun eli sanki
Taşmış akıyor
Öpüyor toprağı kanatan nar çiçeklerini.

Öpülüyorum bembeyaz çimlerinde yalnızlığımın
Sonsuzluk yarın.

ÖLÜ NOKTA

Çan gibi sallandı sabah
Deniz ürperdi, adımları olmayan deniz
İki balığın sürtünüşünden çıkan bir sese dönüştü mutluluk
Duyulan değil, görülen bir sese.

Ve
Otobüslerin geri geri gitmesine
Bira içenlerin bira içmemesine benzedi ortalık
Birden yürürlüğe girdi o yok olma duygusu.

Savurdu kıyıdaki sazları rüzgâr
Bir iki sallandı durdu sabah
Kayığın sallanışı gibi kayıkta
Yürüyüşü ayaklarına uymayan biri gibi
Ve flütünü yalnız
Kendinden uzaklarda çalan.

EYLÜLÜN SESİYLE

Baylar!
Bin dokuz yüz seksen birdeyiz
Karşınızda eylülün sesi
Ağustos çekildi, eylülün sesi
Birazdan konuşacak
"Bu dünyada yaşamak can sıkıcı bir şeydir baylar."

Tepelerde bulamaçların kahverengi eridiği
Eriyip sarı sarı aktığı bir mevsim
Bir saat gibi işlerken avucumdaki güz çiçeği
Yosunların kapılara usulca
Tırmanıp yerleştiği
Yani eylülün sesi, buysa çok iyi baylar.

Yaz geçti, sözgelimi midyelerden yorulduk
Eni boyu belirsiz bir ıslaklıktan
Upuzun gündüzlerden, sevimsiz otellerden
Eylül ki, sorabilir mi
Hüzünler iç kamaştırıyor, aşklarsa niye yoksul
Bir asfaltın kuru sıcak soğuğundayız
Oysa bir deniz feneri mevsimsiz ölür baylar.

Dahası
Bu düğmesiz giysileri şöylece giymek
Bir boşluğu giyinmek mi olur
Olsun
İşte karşımızda ekimin sesi
Kasımın sesi sonra
Yağmurun eşliğinde – çocuğunu emziriyor yaz –
Bundan böyle gündüzlerimiz nasıl geçecek baylar.

Her şey o kadar dokunaklı ki
Eylülsem, istemeden kırılıyorsam bazen
Dağınık, renksiz bir mozayık gibiysem
Üstelik yalnızsam bir de – telefonda kuş sesleri –
Aynalardan duvarlara bir üzünç akıntısı
Bu dünyada çekingen olmak çok iyi bir şeydir baylar.

Sonra bir kır kahvesi kendini okurken
Masaları toplanmış, bardakları toplanmış
Tam kendini okurken
Derim ki bir semti iyi tanımak kadar
İyi tanımalı dünyayı
Açın radyolarınızı eylülün sesi
Bu dünyada can sıkıntısının bir başka anlamı var baylar.

Elmalar silik silik kırmızı artık – olsun –
Gözlerimiz tozlanmış, kirli
Gizlisi yok, bu dünyada böyle sıkılmak iyi
Sıkılmak iyi baylar
Biz hazır tuttukça böyle
İçi yangında alev alev
Dışı buz tutmuş kalplerimizi.

FOTOĞRAFTA ÇIKMAK

Pazarcılar gitmiş ipleri kalmış
İlkyazla birlikte – güz çekmiş saçlarından –
Boşluğun ölüsü kalmış.

Ben ilkyaz filan görmedim – diyor –
Beyoğlu'nda, Aynalı Pasaj'daki
Beyaz giysili düğmecileri saymazsam
Bir de
Şu şaşkın cumartesiyi
Masa örtüsünün üstünde
Su kenarlarında üşüyen kelebekler gibi
Konup konup kalkıyor ya, onu
Saymazsam diyor
Ve diyor ki – bir şey demiyor –
Ah bu çekik gözlü akşamüstleri!
(Ayçiçeği yiyen çocuk
Yün ören kadın
Rakısını yudumlayan adam
Sokağa bakan herhangi bir oda
Arka bahçede
Herhangi bir mermer masa)
Ah bu iri gözlü akşamüstleri
Ve kahverengi
(Herhangi bir yarın
Herhangi bir yarından sonra)
Diyor ki – bir şey demiyor –
Öyleyse neden sığdırıyorum bu görkemli güne
Durup dururken
Bir piknikteki o dayanılmaz cansıkıntısını
Ve neden

Kar yağınca bütün meyhaneler birbirine benzer
Ve tenha semtler
Ve gelmiş geçmiş bütün yolculuklar
– Ve oteller oteller –
Birbirine
Uzun uzun düşünmeli bunları da.

Bir fotoğrafta çıkmak gibi oluyor her şey
Anlamadığı bu
– Ve anladığı –
Ben ki bir boy fotoğrafıyım – diyor –
Yaşarken yaşamazken
İkisi de aynı şey
Aynı
Yani bir fotoğrafta çıkmak
– Ah bu kımıltısız akşamüstleri! –

Boşluğun ölüsünü kaldırıyorlar
Kadınlar kirpikleriyle
Adamlar yere bakarak
Çocuklar incecik dudaklarıyla
O
'Bir fotoğrafta çıkmak'
Durarak kaldırıyor boşluğu
Çünkü
Fotoğrafta çıkmak
Çoktan ödünç almış oluyor onu.

YAKASINDA KÂĞITTAN BİR GÜL

Yakasında kâğıttan bir gül
Yana kaymış soluk kadife şapkası
Gözleri, eski gözleri
Kendinden binlerce mil uzakta
Sonuna dek açılmış bir çift gemici lambası şimdi
Sıkıcı bir kış ikindisi dışarda.

Sıkıcı bir kış ikindisi dışarda
Kirli kar bulutları, rüzgâr
Üzünçlü bir tiyatro afişi gibi lokanta
– Ah bu yalnızlık ikindileri! –
Kısacık eteğini sürekli çekiştirmekte
Ve işte
Yoksulluğuna eklenmiş bir yoksulluk daha
Beni süzüyor bir yandan da. Öyleyse
Neden olmasın, uzatsam mı ona bir sigara
Ya da
Bir içki mi göndersem masasına daha önce
– Ah bu uzaklık ikindileri! –
En iyisi kalksam yanına gitsem

Sevgiyle, sıcak, içten
Şöyle bir merhaba desem.

Kaçırıp bakışlarımı kirli dizkapaklarından
Ve çürüklerle dolu bacaklarından
O biçimsiz, daracık alnını
Katmasam mı hesaba
Ve aldırmasam mı hiç
Çenesindeki o yapma bene

– Ah nasıl Noel çanları da çalmakta dışarda
Taksim'de bir kilisede ya da Tarlabaşı'nda –
Yapabilir miyim istesem

Evet, sahi, ne çıkar
Ona bir merhaba desem.

Önce yemeğe mi götürsem
Ya birden alınırsa
Salata, bonfile, şarap
Üstüne elma tatlısı, kahve
Dışarı çıksak sonra da, biraz yürüsek
Olmaz mı – neden olmasın – birlikte geçirsek geceyi
(Odasında birkaç iskemle
Kırık aynaya tutturulmuş resimler bolca
Ve pirinç bir karyola
Dökülmüş sıvaları duvarların)
Çekip çıkarsam mı onu bu kış ikindisinden

Ama her şeyden önce
Ona bir merhaba desem.

Ve sabah
Düşünce ilk ışıklar odaya
Çizince bu 'üzünçlü oyun'un son dekorunu
(Uyanmış benden önce, çay demliyor olmalı
kırık dökük bir masa
Bir sürahi – sapsarı dibi –
Nedense göz göze gelince hemen
Yöneliveriyor mutfağa
Biçimsiz bir çift terliği sürüyerekten
– Ah bu kirlilik sabahları! –
Ve gümüş yüzüğünü parmağındaki
Habire çevirerekten)

./..

Evet, ne çıkardı vakitken
Ona bir merhaba desem.

Çekip gitti az sonra hafifçe sallanaraktan
Geri vermiş oldu kurduğum düşü bana
Gitti
Kâğıttan gülü ve kadife şapkasıyla

Ah nasıl Noel çanları da çalmakta dışarda
Titrek kış ikindisinde ve yalnızlıklarda.

YETİNDİK BAŞLANGICIYLA

Yalçın Yalın'a

Bütün yüzler birbirine karıştı
Akşamın adı
Tadına karıştı akşamın
Denir ki akşamın adı ölü bir martı
Çakıllarla beslenmiş, sarı kumlarla
Kıyısını düzeltmiş ve ölmüş
Genç kız aklı gibi bir şeymiş aklı.

– Tepelere baktın şimdi kaç yaşındasın –

Ne güzel elleri var bir tepeyle bir kadının
Başlangıcı böyle işte bir yazın
Sanki her yalnız olan yalnızlarla anlaşmış
Yaprakları dökülmeyen bir ağaç
Ve budanmamış
Dedik
Masamıza kirazla su getirdiler
Ölü martı yinelendi, gittiler.

Siz büyük duygucular
Neler anlatacaksınız bitiminde bu yazın
Bir gün anlatın
Biz yetindik başlangıcıyla
Daha anlatılmayanı anlattık
Daha hiç yaşanmayanı yaşadık
Ne güzel kirliydi yemyeşil bir çağlaya bakışımız
– Ne güzel gözleri vardı bir çocukla bir balığın –
Onlar yok mu o akşamüstü trenleri
Bir balıkçıl sürüsüydü – duruşlarını çok seven –
Ve şapkası kırmızı birini
Yaşlı bir trenciyi yani
Dumanları ardında hayal gibi gezdiren
Sonra ben
Bilmem ki
Bir yerlere gitsem gitmesem
Gökyüzüm oldukça diri
Kalbimde yüzüyor yıldızlarım
Ya ayaklarım
Mahzun bir atınki gibi kırlarda
O kadar sersem.

Unuttum
Kaç yıllık sesim bu benim
Nasıldı acaba eskiden.

SONA KALSA

Usul usul konuşuyorlar aralarında
Denize bakıyorlar bazen – çatalını gezdiriyor biri tabağında -
Gölgesi bir kuş ölüsü
Karşıda yeni budanmış ağacın
– Olsa, başlangıçlar sona kalsa –
Kolyesiyle oynuyor kadın – tabağımda soyulmuş elma –

Saatime bakıyorum sık sık
Kapıyı gözlüyorum arada
Biraz soğuk mu geliyor ne – kapatır mısın –
Sinirli bir kırmızılık suya batıyor
Düşünüyorum, ansızın bir dost yüzü mü
Görmemişim de yıllarca.

Gelse
Değişmiş çok, yaşlanmış da
Sigaramı yakıyor durmadan
İstemem diyemiyorum – ama yakmasa –
Konuşuyoruz – konuşuyor muyuz –
Yazmayı bırakmış çoktan
Gerçi bir roman taslağı varmış kafasında
"Bir elimde elma, elmada bir el"
Diyorum
Hayretle bakıyor yüzüme
Bir bardak bira içiyor, çekip gidiyor az sonra.

Kadranı kırmızı saat
Plasterle tutturulmuş kırık cam
Şurda burda plastik çiçekler
Evet, aralık kapıdan soğuk geliyor
Tam kalbimin üzerine bu akşam.

Ölüm
Sen en güzelsin bu saatlerde

Büyütmüş yetiştirmişsin beni
Söyler miyim hiç sana hayran olmasam.

Bugün de ince, bugün de kırıldı kırılacak
Bugün de
Tam nerede kalmışsam.

DOĞA ÇEŞNİCİSİ

Hiçbir ses yakalayamaz beni
Nar ağaçlarının çıngıraklarından başka
Duyuyorum burukluğumun tadını
Kendimden uzaklığımın da
Bir şarap çeşnicisi gibi
Parmağını dünyaya
Tedirgin bir tanrı gibi uzatmış da.

Değil ki her gün bir giysi eskitiyorum
Yaşama dadanmış da iğreti suratıyla
Hayır, sığ sularda kaybolmuşum ben
Gösterip kıskaçlarımı nasılsa
Üstümde çakıp duran bir kent boğuntusu
Yüreğimde hırpalanmış bir arma
Kaygılı bir yüz gibi boynunu uzatmış da.

Hiçbir ses yakalayamaz beni
Susuz bir gökyüzü çınlamasından başka
Bir doğa çeşnicisiyim ben alışılmadık
Belki böyle son defa
Yudumlayaraktan öfkemi
Avucunu yüreğine daldırmış da.

Hiçbir ses yakalayamaz beni
Dağlarda küskün, küçük
Bir ot parçasının yankısından başka

KİRLİLİK VAKTİ

Ve tenha bir plajda bir biçim vakti
Büyüdükçe büyümekte sonbahar
Gölgesine saldırmakta bir zıpkın kuşu
Yıllar yıllar yıllar içindeyim
Bir uzun zamanın elle tutulma vakti.

Duruyor kayanın üzerinde bir sonbahar bayrağı gibi
Paletlerini geçiriyor ayağına, şnorkelini takıyor
Bakınıp çevresine dalıyor suya
Dudaklarında tuzlu bir ıslık
Gözlerinin altında
Saati işlemeyen ölü bir deniz vakti.

Geçiyorum yosunların üstünden
– Kim doğurmuşsa saçlarından doğurmuş beni –
Toparlıyorum mayomu, havlumu – daha bir sürü şeyi –
Tıkıyorum çantamın içine
Yola koyuluyorum ki, işte bir otel vakti
– Nedense pulların en çok yapışkan vakti –

Ki yaşam denen şeyde – geç algıladım –
Gittikçe gittikçe bir kirlilik vakti.

SERA OTELİ

VIII

Yağdı, yağdı, yağdı
Birikti caddeye uzantılı tentede
Birden iri bir delik açtı boşaldı.

Yayıldı kirli sular gövdeme
Kesildi sanki ayaklarım yerden
Dedim ki
Eh ben de neyim ki zaten, yıllardır
Kâğıttan bir gemi gibi suların akışına kapılmış
Umarsız, sevgisiz, başıboş
Yaşamışım yazgının o hileli zarını
Baksana şu yalnızlık taşkını yüzüm
– Hep de bir fotoğrafın en arkasında kalan –
Buruşuk bir üzüm tanesi gibi
Sarkmış da kalabalıklardan
Gün günden nasıl da çökmüş
Günden güne nasıl da sararmış dudaklarım
Ve işte
Üstümde ucuz tütün kokusu
Ters yüz edilmiş ceketim
Yana taramışım seyrek saçlarımı
Fularım soluk, üstelik iyi bağlanmamış

Ya şu belli belirsiz acı tam gülümserken
Nasıl da kaplayıvermiş
Bir mask gibi yüzümün bütün anlamını
Ah nasıl yitirdim ben gülen aslanı.

./

Duyar gibiyim şimdi uzaktan
O alkış seslerini sürekli
Ve bir de yaşlı uşak Firs'in
Vişne bahçesindeki Firs'in sesini
"Yaşam gelip geçti, sanki hiç yaşamadım"
Oysa ben yaşamın – ki yıllar geçti –
Dağıttım ellerimle o sırça çatısını
Ah nasıl da yitirdim ben gülen aslanı.

X

Otele döndüm. Şöyle ki
Bayraklar, bayraklar, bayraklar
Bayrakların arkasında bütün çalgılar
En önde borazanlar. Daha arkada
Yaylı sazlar, nefesli sazlar
Gitarlar, obualar, ziller, piyanolar
Ve çalgılar arasında boşluklar
Boşluklarda titreşimler
Ve billurdan haleler. Adını bilmediğim
Bir sürü renkler
Ve renklerden renklere
Kentlerin akışı gibi akan bir tren penceresinden
Birbirine karışmış yüzler
Ve borazanların ucunda kurdeleler
Kurdelelerin ucunda
Sağ ayağından bağlı
Sol ayağından bağlı
Ve
Hiçbir yerinden bağlı olmayan güvercinler
Bir doğa örtüsü gibi

Sarmıştı dört bir yanımı
Bir ara
Deniz bayrakları taşıyan bir topluluk geçti
Bir hayalet gemi bayrağı
Dikildi denizin ruhuna
Bir çiçek öbeği bayrağıysa
Yıkık bir konağın önünde
– Yalnızca flütlerin eşliğinde –
Ateşe verildi
Ve ateş bayrakları saçıldı ortalığa
Ayrıca
Her durumun bir bayrağı vardı
Sözgelimi unutulmanın bayrağı
Sevişmelerin bayrağı
Bayrakların bile bayrağı vardı da
Otel bayrağı, otel bayrağı
Diye bağırdım birden
Sırmalı dişleriyle güldü üç kavas
Park kanepesine oturmuş üç kavas
Her yerdeki üç kavas
İçimde sanki
Bir sümbül yarışması düzenlendi
Sarı sümbüller öne geçti
Ellerinde O'nun bayrağı
Sara'nın
İri bir gözyaşının, çok iri bir gözyaşının
Ardına gizlenmiş gibi
Merdivenleri ağır ağır çıktım.

Çıkmadım, indim
Dört mevsimden koparılmış bir kalabalık
Ama yaşayan

./..

Her mevsimde yaşayan bir kalabalık
Çevreme toplandı hemen
Ellerinde otelin bayrakları
Yüzlerinde sevginin
Bakışlarında yaşamın
Bütün bayrakları
Bir bayrak da bana verdiler.

Dışarı çıkmadık, çünkü hep dışardaydık
İçeri girmedik, çünkü hep içerdeydik
Bir oteldik ki hepimiz
Öylece otel kaldık.

ŞİİR ÜSTÜNE

DÜŞÜNCENİN ŞİİRİ

Valéry şiirin fikirlerle yapılamayacağını savunur. "Şiirin içinde fikir, elmanın içindeki gıda kadar saklı olmalıdır" sözü de oldukça ün kazanmıştır. John Ciardi'nin de bir sözü varmış, yeni öğrendim "Şiir fikirlerden söz açmaz, onları bir aktör gibi temsil eder," diyor. Ben bu yargılardan şunu çıkarıyorum Demek oluyor ki şair, en önce bir özümleyici; kendinde var olan bir şiir ortamına, ya da bir şair duygululuğuna bazı düşünceler katmadan edemiyor; onlarsız yürütemiyor şiirini. Ayrıca, önce edindiği, sonra da şiirine ulaştırdığı bu düşünceler yok mu, onları gizleyip belli belirsiz bir hale getirmeyi de ustalık sayıyor. Okuyucuya gelince, onun durumu başka O, şairin düşüncelerinden çok, bu düşünceleri saklayan duygularla oyalanıyor. Şiir diye yüzeyde kalan bir görünüşü benimsiyor. Böylece duygulandırma dediğimiz, şiirin herhangi bir niteliği değil de, şartı olup çıkıyor.

Burada şöyle bir soru geliyor insanın aklına İyi ama şair için düşünce bu kadar gerekliyse, onu duygular haline getirmenin, daha doğrusu düşünceyi duygularla sindirmenin ne gereği var? Şair böylesi bir davranışla neyi savunmuş oluyor? Şiiri mi, yoksa bir başka şiir türünü mü? Yani düşünceyi bunca gizlemek, şiir yazmanın ilkelerinden mi? Ya da şair ister istemez alışkanlıklarını mı sürdürüyor; belli bir şiir geleneğinin tutsağı olmaktan kurtulamıyor mu?

Bu soruları öyle bir iki cümleyle yanıtlamak kolay değil. Değil ya, gene de bir çıkar yol bulmak elimizde. O da şu düşünceyi örtmek alışkanlığı yerine, onu açığa çıkarıp, şiirsel mutluluğa bu yoldan varmayı denemek. Yani düpedüz "düşüncenin şiiri"ni bulmak, onu yaratmak...

Bakıyoruz da, şiir ilkin düşünmekle başlıyor. Hatta şiir denen olayı, ancak bazı düşünce yöntemlerinin yardımıyla ortaya çıkarabiliyoruz. Üstelik bilimin, felsefenin sanatla bunca kaynaş-

tığı günümüzde, düşünceyi eski bir şiir alışkanlığıyla örtmek elimizden gelmiyor. Yani "düşüncenin şiiri" önce bir zorunluluğun şiiri oluyor.

Bana kalırsa şair de başka türlü davranmak istemiyor zaten. O da asıl düşüncelerini söylemeye, bildirisini ulaştırmaya çalışıyor. Ne var ki, bunu yapamadığı, ya da yapmak istemediği zamanlar da, bazı kuramlar çıkararak, işini hem güzel, hem de yüce göstermenin yolunu buluyor.

"Düşüncenin şiiri" deyimi, önce düşünürlüğü, yani şairi bir düşünür olarak bellemek gerektiğini çağrıştırıyor. Ama bunu özcülükle karıştırmamak gerekir. Çünkü her biçimli söz, aynı zamanda bir özü de kapsayabilir. Oysa düşünü şiiri, özcü dediğimiz şiiri de kapsayabilecek bir bütünlüğün, bir güçlülüğün şiiridir.

Divan edebiyatından bu yana özcü diyebileceğimiz birkaç şaire rastlıyoruz. Ne var ki onları yapıtlarıyla değil de, tutumlarından ötürü değerlendirebiliyoruz. Örneğin Tevfik Fikret, Namık Kemal gibi şairler, daha çok devrimci, gönülleri toplumsal savaşlara yatkın kişilerdir. Yapıtlarını toplumsal düzensizliklere çevirmişler, şiirlerini bu uğurda bir araç olarak kullanmışlardır. Hatta kişilikleriyle, serüvenleriyle çağdaş Türkiye'de birer "mythe" olarak anılagelmektedirler. Özcülüğün bir akım olarak belirmesine gelince, bunu da Orhan Veli - Melih Cevdet - Oktay Rifat öncesinin şiirinde aramamız gerekir. İşte o süre içinde yazılan şiirler, özcü davranışın en bilinçli, en etkin şiirleri olmuştur. Etkin diyorum, çünkü bu başlangıç Orhan Veli ve arkadaşlarının şiirinden ayrı bir çizgide süregelmiştir. Ama aynı özleri savunmak isteyen şairler, bu özleri belirleyen kelimeleri, deyimleri etkisiz birer simge haline getirmekte yarışmışlardır sanki. Orhan Veli bile – daha çok son şiirlerinde – bu akımdan payına düşeni almak istemiştir. Ne var ki yazdığı şiirlerde bir evrim değil de, alınmış bir karar egemen olmuştur. Giderek şunu da söyleyebiliriz politik kaygılar, ama salt bu kaygılar yeni şiirin ustalarını sınırlamış, bir bakıma iğdişlemiştir. Çünkü onlar özcülüğü bir aşama değil, amaç olarak bellemişlerdir. Böylece tekyanlı olmaktan kurtulamamışlar; yani politik anlayışlarını da kavrayacak bir bütünlüğe erişememişlerdir.

İşte bu birkaç davranışın dışındaki şiirimizse biçimciliğin, ya da aşırı biçimciliğin şiiri olmuştur. Kişilikler bile biçim değişimle-

rinin kişilikleridir. İşte ne Ahmet Muhip'e bakarak Cahit Sıtkı'yı yadırgayabiliyoruz, ne de Cahit Sıtkı'yı okuduktan sonra bir Sabahattin Kudret'i, Necati Cumalı'yı... Nedim'le Şeyh Galip'i, Yunus Emre'yle Karacaoğlan'ı bile hep böyle düşünmek gerekir. Bugün bile ilk kitaplarını yayımlamış bulunan Kemal Özer'in, Ece Ayhan'ın kendinden öncekilerle bir çatışmaları olduğu söylenemez. Bütün bu ufak tefek ayrımlar, bir biçim ayrımından, dolayısıyla kısa bir öz başkalığından öte nedir ki?.. Yurdumuzda düşünürlüğünden ötürü kişilik yapmış; biçim anlayışını, duygu fazlalığını bu yolda harcamış şair var mıdır, bilmiyorum.

Şimdilerde şiirde yenilik sevinci, ya da yenilik sözünün bunca edilir olması bütün bu sorunları bastırıyor. Kendi dünyalarımızı, kendi alışkanlıklarımızı kınayamıyoruz. Üstelik bu alışkanlıklar da, şiir geleneğimizden doğan alışkanlıklar. Yani bir sürü biçim formülleri, sonra da bu biçimlerden elde ettiğimiz yeni biçimler... Ionesco, bunu sahneye uygulayarak şöyle diyor "Sahneye söz koymak..." Yani söze yüklenen duygular, düşünceler bir yana; sözü, sahne içinde nonfigüratif biçimler haline getirme çabası... Günümüz şiirini de bir sürü öğelerden soyarak, "sözlerle yeni biçimler kurmak" diye tanımlayabilir miyiz, bilmem. Tanımlasak da, böylesi bir kahramanlığa, sonu "çıkmaz yol" olan bu uğraşa kaç sanatçının gönlü yatar acaba? Ama biz ne dersek diyelim, şiirimizde bir aşırı biçimcilik dönemi başlamıştır. Sebepleri ne olursa olsun, bu gerçeği görmemezlikten gelemeyiz. Ne var ki, bu arada, belli belirsiz kıpırdanmalar da yok değil. Son günlerde "Değişik şiir alanları", "Değişik kişilikler" deyimlerinin söz konusu olması da bunu anlatıyor. Çünkü değişik şiir alanları, ancak değişik düşüncelerle, düşünme yöntemleriyle kurulur. Bu da bir düşünü şiirine geçme eğilimini gösterdiği gibi, "sözlerle biçimler koyma"nın bir iki şairden fazlasını kaldıramadığını da tanıtlar.

Ben ayrıca duygudan, biçimden düşünce adına yararlanmayı, kendi gerçeklerimize de uygun buluyorum. Hatta şunu da söyleyebilirim Batının şiir dünyasında yeri olan, ya da Batı şiirine etkin bir Türk şiiri yaratmak istiyorsak seçeceğimiz yol bu olmalıdır. Orhan Veli ve arkadaşları "halkın şiir zevkini" bulmaya yöneldiler, başardılar da. Bize gelince, bütün bu davranışları kapsayabilecek bir anlayışla yazmamız gerekiyor. Galiba "zor şiir" dediğimiz de bundan başkası değil.

"Batının şiir dünyasında yeri olan şiir" derken, şimdilik, sadece Batıya özendiğimizi söylemek istiyorum. Oysa onların gerçekleri bambaşka. Şiirleri de çeşitlilik ve değerlilik bakımından yüklü. Salt toplumsal kaygılarla yazan şairleri bile, çeşitli görüşleri savunup tartışıyorlar. İşte bu çeşitlilik içindeki her davranış da, toplum katında bir anlam kazanıyor. Örneğin "Gerçeküstücüler"in çıkışı, toplumsal yasaklara, baskılara bir başkaldırma olarak değerlendirilmedi miydi? Gene İkinci Dünya Savaşı'nda aşk şiirlerine düşen Fransız şairleri yanında; emperyalizme, insan haklarının çiğnenmesine kafa tutan şairler de yok muydu? Ama bu iki davranışın da tek bir simgesi vardı denebilir Dayatmak!.. Biri aşkla, öteki kavgayla... Bize gelince, şiirimizi sarmış bulunan "aşırı biçimcilik" sadece Batıya öykünme diye yorumlanabilir. Hele son günlerde dergilerimizi kaplayan şiirler Batıyı iyi bilen bir avuç aydını bile doyurmaktan uzaktır. Batı şairlerinin tutumları, yöntemleri e'bette önemlidir; ama sadece önemli... Rus şiirinin, ekininin, önderlerinden olan Puşkin bile, Batıda, öteki Rus yazarlarından daha az sevilmiş, daha az yadırganmıştır. Çünkü Rusya'da, Puşkin kadar Batı zenginliğinden yararlanan bir yazar daha gösterilemez. Oysa bu yazar edindiklerini, kendi toplumunun gerçekleriyle bağdaştırmasını da bilmiştir. Bizimse böyle bir sorunumuz yok! Melih Cevdet'in de bir yazısında belirttiği gibi, şiirimiz, Doğunun etkisinden kurtulmuş, bu kez de Batı şiirine sığınmıştır. Hem de nasıl; Batının şiir anlayışına vardıktan sonra, bundan kendi gerçeklerimize uygun bir sonuç çıkararak değil de, doğrudan doğruya bir şiir ithaline girişmekle...

Sonuç olarak şunu söylemek istiyorum Evet, şiir biçimdir; değişik biçimler yaratma sanatıdır. Ama ben, şimdilik buna inanmak istemiyorum.

(Yeditepe, 16 Temmuz 1959)

SOYUT SOMUT

Şiirin soyutluğu somutluğu sorunu çok tartışıldı. Gene de belli bir sonuca varılamadı. Kapalı şiir için soyut, "anlamsız şiir" için soyut, toplumcu olmayan şiir için soyut, hatta yeni şiirlerin tümü için soyut denildi. Gerçi soyut şiirle, somut şiir arasındaki ayrım kesin olarak belirlenmiş değil. Değil ama, işe bu yönden

bakanlar da yok denecek kadar az. Soyut kavramı, giderek, sanatta, felsefede kullanılan anlamından da soyutlanarak, konuşma dilimize yerleşen bir basitlik simgesi oluverdi. Yergiler, suçlamalar bile hep aynı kavrama başvurularak yapılıyor.

Bir şiirin "nedir"liği, "nasıl"lığı kadar, o şiire bakan kişinin şiir ekini, algısı, deneyleri, yorum gücü de önemlidir. Yani şiirin soyut ya da somut bir izlenim bırakması, yazarı kadar okuyucuyu da ilgilendirir. Ama ben bu konuyu ters yönden, yalnızca ozanın tutumu bakımından incelemek istiyorum. Yapacağım iş – ama doğru, ama yanlış – soyut-somut ikilemesini kaldırmayı denemek...

İlkin şöyle bir soru soralım kendimize Şiiri şiirden soyutlamak mümkün müdür? Yani ilk günden bugüne dek yazılmış şiirlerle ortak bir düzen kurulmuştur da, bu düzenin dışında kalabilen şiirler olmuş mudur? Olmuşsa, bunlar canlılıklarını, etkinliklerini, işlevlerini sürdürebilmişler midir? Hiç sanmıyorum. Yıkıcı bir şiir akımı bile yıktığı değerlerle beslenmek, geride bıraktığı dil, biçim, yapı özelliklerini kaynak yaparak güçlenmek zorundadır. Bırakalım dünya şiirini, kendi ozanlarımızı, örneğin bir A. Haşim'i, Y. Kemal'i yadsıyarak, onlarla ilgimizi büsbütün keserek ozanlık katına erişebilir miyiz? Şiir tarihi içinde yer alan, çağdan çağa uygulanabilen, kendi öz gerçeğini yitirmeden değişebilen bütün şiirler, canlı, yaşaması olan örgensel (organik) bir bütünlük kurarlar. Şiirin somutluğu da, önce bu örgensel bütünlüğe bağlılığıyla oranlıdır. İşte şiirin şiirden soyutlanması, ozanın bu bütünlüğe boşvermesi; şaşırtıcılıkla, bulguya dayalı bir gösteriyle yetinmesi demektir.

Ayrıca şiirler şiirlere eklenerek, dil, yapı v.b. bakımından nasıl bir düzen yaratıyorlarsa; çeşitli şiirlerdeki çeşitli öğeler de, duygular, düşünüler de birbirleriyle kaynaşıp çözülerek bu düzenle çakışırlar. Örneğin daha önceki dönemlerde yazılmış bir şiirin anlamını, bugün için küçümseyebiliriz ama, o anlamdan koptuğumuzu, hiç mi hiç etkilenmediğimizi söyleyemeyiz kolayca. Çünkü ozanlar salt yeni duygular, yeni heyecanlar peşinde değillerdir. Onların gerçek çabaları, kamusal duyguya, kamusal isterlere bir yön vermek, buna bir çeşitlilik, yeni bir biçim, en önemlisi de yeni bir kişilik kazandırmaktır. Diyeceğim, örgensel bütünlük adına yapılan ya da yapılacak her türlü işlem, kendiliğinden bir somutlama eylemine geçiştir.

Şiir, insani değerlerden, ölümsüz özlerden, yaşam koşullarından, çağını yansıtmaktan kopmazlığıyla da somut bir olgudur. Ama kimi dönemlerde şiirin bu niteliği farkedilmeyebilir. Dil zorluğu, soyut araçlar, yeni şiir öğeleri bir engel olarak dikilebilir karşımıza. Soyut araçlar dedik; evet, bu bizim çelişmeye düştüğümüz sanısını uyandırmamalı. Bilimler bile, insanın salt bir yanıyla ilgilenmekte, insanı insandan soyutlayarak, gerçekte ona somut bir nitelik kazandırmıyorlar mı? Felsefe için de durum aynı o da yaşamımıza yepyeni anlamlar katmakla kalmıyor, ortaya attığı düşünce biçimlerinin dizgelerinin birbirlerini etkileyip değerlendirmesiyle somut bir görünüme kavuşuyor. Soyut araçlardan yararlanması bakımından şiir de, bu mantık kurgusunun dışında kalamaz. İşte şiirin şiiri, düşüncenin düşünceyi somutlaması da budur, bence.

"Örgensel bütünlük" diye betimlediğimiz bu şiir ortamı, dural bir ortam da değildir. Çünkü sürekli olarak şiirler arası bir savaştan söz açılabilir; tıpkı canlı varlıklarda olduğu gibi, şiirler de zamanla ya birbirlerini yok ederler, ya da düzeltip değerlendirirler. Başka şiirlerin hışmına uğramış bir şiir ya tükenip yerini boşaltır, ya da yıllar sonra ötekilere baskın çıkabilir. Bu aynı zamanda bir somutlaşma savaşıdır – kimi dönemlerde soyut diye nitelendirdiğimiz şiirlerin, sonradan somut bir nitelik kazanması gibi –. Bu işlem, bu arınma bir ozanın kendi şiirleri arasında da olabilir.

Öyleyse soyut dediğimiz şiirler ne kapalı, ne anlamsız, ne de toplumcu olan şiirlerdir. Soyut şiir, olsa olsa daha yazılmamış bir şiirdir; bir de dediğimiz gibi yazılmış görünüp de, belli bir şiir düzeninde yer almamış, geleneğinden kopuk, geleceğe yönelmemiş, salt ozanını ilgilendiren her türlü şiir soyuttur.

(Değişim, 1962)

TEK SESLİ ŞİİRDEN ÇOK SESLİ ŞİİRE

Mısra işlevini yitirdi; şiiri şiir yapan bir birim olarak yürürlükten kalktı. Eski rahatlığını, o sessiz, kıpırtısız düzenindeki rahatlığını boşuna aranıyor şimdi. Öfkelerin, bunlukların, başkaldırmaların dışında kendini yineliyor daha çok. Ne denli güçlü görünürse görünsün, duygularımızı, gerilimlerimizi, düşünce coş-

kularımızı başlatıcı bir öğe, bir ölçü olmaktan çoktan çıktı. İnsanı, insanla gelen en çağdaş sorunları karşılayamaz oldu. Öylesine durallaştı ki, onca bir sözcük yılı da uzak kaldı bize.

Öyleyse usla okumalı, şiiri, usla biriktirmeli artık; mısra ile değil. Diyeceğim, ille de bir ölçü gerekliyse, bu, düşünsel-ussal bir ölçü olmalı. Tek sesli şiirden, çok sesli bir şiire yönelişteki en kapsamlı ölçü de budur sanırım.

Nicedir şiiri soyut bir kavrammış gibi düşünemiyoruz. Her toplumun kendine özgü bir şiiri ya da şiirleri olduğu için böyle düşünemiyoruz. Ülkemiz de bir mucizeler ülkesi değil. Bizim de gereksinmesini duyduğumuz bir şiir anlayışı var. Hatta bir bakıma uygulanıyor da bu. Düşünü şiiri diye adlandırabileceğimiz bu şiir biçimini (tarzını) yerleştirirken, en azından şiire bakma ölçülerimizi de değiştirmek zorundayız.

Örnekler ortada. Yapacağı işin bilincine varmış ozanlar kabına sığamıyor artık. Hiç değilse zorlanıyor şiir, seçkin, soy bir anlatım yolu bulmak için savaşılıyor. Örneğin cümleler parçalanıyor; söze yeni bir devinim katılıyor böylelikle. Bir bakıma cümle tavır takınıyor, insanlaşıyor. Derken bir satır başı, bir parantez, bir dialog... Bakıyorsunuz düzyazıya geçmiş ozan; anlatıyor, açıyor, anlamı genişletip yoğunlaştırıyor. Mısra yerine devinim, mısrayı ölçü yapmak yerine usu ölçü yapmak! Güç şiir burdan çıkıyor, şiir okuma zorluğu burdan doğuyor.

Ya peki mısra nedir? Bir tanımı yok mu onun? Bence yok! Olsa olsa sezilmesi var, şiiri tekilleştirmesi, kolay ustalıklara araç olması, çağdaş anlayışın gerisinde kalması var. Mısra da sağduyu gibi bir şey... Sağduyu ise, Einstein'ın anlayışına göre, "İnsanın on sekiz yaşına gelmeden önce zihnine yerleşen önyargıların tortusu"ndan başka bir şey değil. İşte mısra da sağduyu gibi, beğeni eğitimi, töre anlayışı gibi, bize önceden aşılanmış bir öngüzellik duygusu.

Bu öngüzellik duygusunu nasıl aşmalı? Önce, mısranın mısraya örnek tutulmasıyla sağlanan iyi işçilik görünüşü yerine, dirimsel bir şiir anlayışını gerçekleştirmekle... Buna karşılık şöyle bir soru sorulabilir Bugüne dek yazılan şiirler, dirimsel olana bunca uzak mıydılar? Bir bakıma öyle. Düşünürsek, yalnızca kendi olanaklarıyla yetinen ozan çok azdır bizde. Daha çok deneyler vardır; katkısız bir yaşamdan gelen sahihlik (authenticité) ve bu sahihliğin pekiştirilmesi yerine, başka başka yaşam biçim-

lerine öykünme vardır. Gene de, bu deney bolluğunun, şiirimizi çeşitlendirmek bakımından yararlı olduğunu söyleyenler çıkabilir. Ama şunu da unutmamalı ki, çeşitlenmenin, ozan sayısıyla oranlı olarak değil de, tek tek ozanlarda incelenmesi, çoğu kez en güçlü kişilikleri bile tehlikeye düşürmüştür. Kısacası, kuramın yaşamla birleşerek yarattığı gerçek şiir alanı, Fethi Naci'nin deyişiyle, tümdengelimle tümevarımın çakıştığı nokta, bir iki ozan ayrı tutulursa, hiç denenmemiş, bir "Çorak Ülke" gibi cansız, yaşamsız kalakalmıştır.

Öyleyse şiirin yapısında, şiirin dokusunda bilinçli, özgün vurucu bir düşünce-yaşam birliğinin yer alması gerekiyor. Burdan da araştırıcı, eytişimsel bir sıçrama... Dışavurumcu bir düzanlatım... Aruza, heceye, genel olarak da mısraya sığdırılmaya çalışılan şiirin, yerelliğe, yerellikten doğacak bir bütünselliğe, bir evrenselliğe yerleştirilmesi.

Oysa biz mısraya göre yaşıyoruz hâlâ. Mısra sanki bir yaşama biçimi, aşılması olmayan bir nesne. Nedeni ortada bunun Halk, Saraya, tek elden yönetime, yazgıya inanırken, bu arada bir üst-yapı kurumu olan şiire de inanmazlık edemezdi. Ama hangi şiire? Yukardan gelen, hiçbir şey söylememeyi görkemle dile getiren, soyluluk gösterisi, mısracı şiire... Bugün bile çok şey değişmiş değil. Geleneğe saygı yüzünden, belki de hep aynı çıkmazlarda dolaşıp duruyoruz. Kim bilir, belki de koşullar değişmedi ya da koşulları zorlayan, güçlü kişiler çıkmadı. Yeni bir akımın öncüsü olan Orhan Veli bile, halkın beğenisini alıp, onun toplumsal-ekonomik gerçeklerini şiir dışı ederken, şiirin öz sorunlarına ne denli yabancı kaldığını, hiç değilse her şeyden bağımsız bir şiir düşünmekle ne denli yanıldığını ortaya koyalı kaç yıl geçti aradan? İşte her söylediğini şiir diye söyleyen, adı ustaya çıkan, gerçekte çelişmeler ustası Cahit Sıtkı nerede? Ya Cahit Külebi? Acaba *Yeşeren Otlar*'daki gizemciliğine hangi deneylerden geçtikten sonra varabildi? Hiçbir deneyden! Çünkü o, eskiden de bir görüş bütünlüğüne varamamıştı. Örnek mi? İşte kadınları övdüğü kısa bir şiirden son iki satır "Ben yine insanlığı severim / Bütün kadınlardan ziyade." Kadınları insanlık dışı tutan kof ve yanlış bir toplumculuktan başka nedir ki bu? Ayrıca şiirimizin bugünkü dengesizliği, bugünkü bunluğu da, hep bu mısracı tutumun kılık değiştirmesinde aranmalıdır.

Yukarda da belirttiğimiz gibi, değişmesi gereken, bir bakıma

değişmekte olan şiire, yeni bir ölçü bulmak zorundaysak, bu hiç şüphesiz us dışı bir ölçü olmayacaktır. Bunun için de alışkanlıklarımızı yenmemiz, eskimiş mantık kurallarından kurtulmamız gerekir. Çünkü ussal bir coşku olan şiiri, ancak usun ölümsüzlüğüyle denetleyebiliriz. Usun ölümsüzlüğü ise, onun durmadan değişmesi, durmadan yenilenmesi, kuşak kuşak, çağ çağ bir gelişmeye, bir yüceliğe aracılık etmesidir. Şiiri, tarihsel-toplumsal koşullarından soyutlamayı düşünmedikçe, mısra da işlevini yitirmiş sayılır.

(Dönem, Şubat 1964)

ŞİİR ÜSTÜNE SÖYLEŞİ NOTLARI

1

Benden veya benim kuşağımdan önce yazılmış şiirleri kendi değerleriyle başbaşa bırakarak araya kesin bir çizgi çizdiğime inanıyorum. Bu çizginin başlangıç noktasına, oluşumuna, bugüne gelişine, kısacası belli bir şiir sürecinin ayrıntılarına değinmek istemiyorum.

Oteller Kenti, şiirimin vardığı son durak değil elbette. Ne var ki, bundan sonra şunu şunu amaçlıyorum da demiyorum. Çünkü amaçlamak, özel olsun, biçimsel olsun şematizmin şiirde geçerli olduğunu kanıtlamak anlamına gelir ki, bu da şiirin özgül işleyişine ters düşer.

2

Bireyi toplum içinde somut olarak görünür duruma getirmek, giderek daha da derinlerine inerek, onun içsel dramını kurcalamak çabasındayım.

3

Şiirle düşünmek! yalnızca buna inanırım. Şiirle düşünmenin karşıtı felsefe yapmaktır. Felsefe ise şiirin temeli olan imgeyi dışlar. Gene felsefe duygusallığa da karşıdır.

Şu da var Uzun şiirlerimde hiçbir sorunsalı yanıtlamaya

kalkışmam. Sorular sormaya, bu soruları çoğaltmaya (ama yanıtsız bırakmaya) çalışırım hep. Nedeni, yazdıkça bilmediklerime, tanımadıklarıma, daha önce duyup düşünmediklerime rastlarım da ondan. Zaten insanın iç dünyasını kesin olarak tanıtlamak demek, saltık insanı yokken var etmek anlamına gelmez mi?

4

Büyük büyük sorunlara el atmak şiiri küçültebilir kanımca. (Ayrıca büyük sorunlar nedir, küçük sorunlar nedir, bu da başlı başına bir tartışma konusudur.) Örneğin pek yaygın olan Hamlet tipini günümüz aydınıyla karşılaştırdığımızda, Hamlet'in kişiliğinde daha bir büyüklük ya da derinlik bulabileceğimizi hiç sanmıyorum. Şair yetinmesini bilmeli; büyüklüğü, derinliği dilde aramalıdır.

5

Bütün sanatların şiire, şiirin de bütün sanatlara katkısı vardır elbette. Örneğin *Oteller Kenti*'nin "Sera Oteli" bölümündeki düzyazısal şiirler dikkatle okunduğunda görülecektir ki, dizelerden daha yoğun bir dizeler bireşimi ön plana geçmektedir. Bu böyleyse, bir düzyazı örtüsü, bir düzyazı dokusu şiiri çerçevelemiyor, bunaltmıyor, onun özgür yapısını kısıtlamıyor demektir.

Uzun şiirlerimdeki öykü öğesine gelince, öyküden çok bir "anlatma" söz konusudur burada da. Ayrıca her şiir önünde sonunda (az ya da çok) bir "anlatma" değilse nedir?

Ekleyeyim Sait Faik'in "Hişt Hişt" öyküsünde ne kadar şiir varsa, benim şiirlerimde de o kadar öykü vardır.

Diyebilirim ki, bütün sanatsal türler, şiirin potasında eriyebildiğince, şiirin doğal gereçleridirler.

6

Dünya yazınında bütün yazın türleri iç içe geçebiliyor. Bizde ise bu tutum yadırganıyor nedense. Bence bu karşılıklı trafiği yadsımak, şiirimizi alışkanlıklardan kurtararak çeşitlendirememekten, onu dünya şiirinin süreci dışında düşünmekten başka hiçbir anlama gelmiyor.

Şiirlerimdeki kişiler satranç taşlarına benzerler. Onlar, düşsel ya da gerçek, bende olup bitenlerin toplamıdırlar olsa olsa.

Gene de...

Şair kendi özel kişiliğini şiirinin ardında gizlemesini iyi bilmelidir. Forster, "Yazarın yüzü okuyucunun yüzüne çok yaklaşıyor," der.

8

Güzellik düşündürücüdür. Bu yüzden de lirizmle hiçbir ilişkim olmadı diyebilirim. "Liriği söyleyen kimse, kendi duygulanışının bilincinden çok, duygu anının bilincindedir," der James Joyce.

9

Oteller Kenti'nde yalnızca insanlar insanlara yaklaşıp kopmuyor. Onların yedeğinde nesneler de aynı işlemi sürdürüyorlar.

Üçüncü bölümdeki üç kavas, zaman kavramını ortadan kaldırmakla görevli. Acılarını iyi tanıyan Bayan Sara ise, cin kadehlerinin eşliğinde değişik bir orkestraya katılıyor; "Dişi bir İsa gibi" kendi kendini yaşama ya da ölüme çiviliyor. Doğrusu iyi bilmiyorum, yaşama mı, ölüme mi? Bütün bildiğim bilemediklerimden sızan bir kan gibi kitabı kendi rengine boyuyor.

10

Köklerinden aldığı suyun yeterliliğini ya da yetersizliğini bir ağaç ne kadar bilebilirse...

(Broy, Aralık 1985)

YAŞAMÖYKÜSÜ

Edip Cansever 8 Ağustos 1928'de İstanbul'da doğdu. Kumkapı Ortaokulu'nda başladığı ortaöğrenimini, 1946'da İstanbul Erkek Lisesi'nde tamamladı. Girdiği Yüksek Ticaret Okulu'nu bitirmeden ayrıldı. 1950'de Kapalıçarşı'da turistik eşya ve halı ticareti yapmaya başladı. 1976'dan sonra ise yalnızca şiirle uğraştı.

İlk şiiri 1 Mart 1944'te "İstanbul" dergisinde yayımlandı. "İstanbul", "Yücel", "Fikirler", "Edebiyat Dünyası" dergilerinde yayımlanan gençlik şiirlerini *İkindi Üstü* (1947) adlı bir kitapta topladı. Arkadaşlarıyla birlikte, sekiz sayı çıkardıkları "Nokta" dergisi (15 Ocak 1951 15 Kasım 1951), şiirinin yeni bir evreye giriş dönemine rastlar. İlk kitabından yedi yıl sonra yayımladığı *Dirlik Düzenlik*'te (1954) kendisine özgü bir şiir evreni kurduğu görüldü. Sürekli yazan, yayımlayan bir şair olarak otuz yıla yakın bir süre ilgileri hep üstünde tuttu, şiirlerinin yanı sıra şiir üzerine yazdıkları, söyledikleriyle de tartışmalara neden oldu. 28 Mayıs 1986'da İstanbul'da öldü.

1957'de yayımlanan *Yerçekimli Karanfil* adlı kitabıyla 1958 Yeditepe Şiir Armağanı'nı; 1976'da yayımlanan *Ben Ruhi Bey Nasılım* adlı kitabıyla 1977 Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, 1981'de bütün şiirlerini bir araya getiren *Yeniden* adlı kitabıyla da 1982 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü aldı.

Şiirlerinde bireyin arayışlarını, umutsuzluklarını, uyumsuzluğa varan yaşam ilişkilerini yansıtmaya çalıştı. Çevresindeki insanların yaşayışlarını etkileyecek, dünyaya bakışlarını değiştirecek bir şiirin aranışı içinde, kapalı bir imge anlayışına yaslanan, bu yüzden de yadırganan, "anlamsız" diye nitelenen yapıtlar verdi.

Gerçi şiirselliği düşüncenin alaca bölgelerinde ararken kapalı söyleyişlerin sınırında dolaşıyordu, ama kesinlikle anlamsızlıktan yana değildi. Tersine şiirlerinde anlatmaya, hatta öykülemeye büyük yer veriyor, düzyazı olanaklarından, oyunlardan, konuşmalardan bol bol yararlanıyordu. Çağdaş şiir akımlarındaki gelişmelerle birlikte, yazdıklarının büyük oranda aydınlığa çıktığı görülerek bir düşünce şairi olarak nitelendi.

YAPITLARI

Şiir *İkindi Üstü*, 1947; *Dirlik Düzenlik*, 1954; *Yerçekimli Karanfil*, 1957; *Umutsuzlar Parkı*, 1958; *Petrol*, 1959; *Nerde Antigone*, 1961; *Tragedyalar*, 1964; *Çağrılmayan Yakup*, 1966; *Kirli Ağustos*, 1970; *Sonrası Kalır*, 1974; *Ben Ruhi Bey Nasılım*, 1976; *Sevda ile Sevgi*, 1977; *Şairin Seyir Defteri*, 1980; *Yeniden*, 1981; *Bezik Oynayan Kadınlar*, 1982; *İlkyaz Şikâyetçileri*, 1984; *Oteller Kenti*, 1985.

Düzyazı *Gül Doğuyor Avucumda*, (ö.s.) 1987.

Adam Yayınları'nda Edip Cansever'in bütün yapıtlarını içeren dizi

Şiir ***Yerçekimli Karanfil*** (Toplu Şiirler I *Dirlik Düzenlik*; *Yerçekimli Karanfil*; *Umutsuzlar Parkı*; *Petrol*; *Nerde Antigone*; *Tragedyalar*; *Çağrılmayan Yakup*; *Kirli Ağustos*; *Sonrası Kalır*), 1982; ***Şairin Seyir Defteri*** (Toplu Şiirler II *Ben Ruhi Bey Nasılım*; *Sevda ile Sevgi*; *Şairin Seyir Defteri*; *Eylülün Sesiyle*; *Bezik Oynayan Kadınlar*; *İlkyaz Şikâyetçileri*; *Oteller Kenti*), 1982.

Düzyazı ***Gül Dönüyor Avucumda*** (Son şiirleri; yaşamı üstüne yazıları; şiiri üstüne yazıları; konuşmaları; şiiri üstüne yapılmış eleştiriler, incelemeler; ardından yazılanlar), 1987.

İÇİNDEKİLER

Masa da Masaymış Ha 7
Var Var 8
Yerçekimli Karanfil 9
Horozla Merdiven 9
Petrol 10
Bir Ay Aldım Diyarbakırdan 11
Acı Bahriyeli 12
Phoenix 14
Ben Bu Kadar Değilim 15
İnfilak 16
Tragedyalar III 17
Uçurum 22
Kirli Ağustos 23
Gökanlam I 24
Gökanlam II 25
Gökanlam VIII 26
Pas 27
Saate Bakmak 28
Suçtur Çocuğun Olmak 30
Mendilimde Kan Sesleri 33
Aşklar İçinde 36
Günlerden 40
Ölü mü Denir 42
Bir Taş Atarsın 43
İçimden Doğru Sevdim... 44
Bu Gemi Ne Zamandır... 45
Saat Onda Kalkacak Vapur 46
Kuşatma 48
Bir Plak Gibi Dönüyor 49
Ölü Nokta 49
Eylülün Sesiyle 50
İlkyaz Şikâyetçileri VIII 52
İlkyaz Şikâyetçileri XII 54
Yetindik Başlangıcıyla 56
Sona Kalsa 58
Doğa Çeşnicisi 59
Kirlilik Vakti 60
Sera Oteli VIII 61
Sera Oteli X 62

ŞİİR ÜSTÜNE
Düşüncenin Şiiri 65
Soyut-Somut 68
Tek Sesli Şiirden Çok Sesli... 70
Şiir Üstüne Söyleşi Notları 73

YAŞAMÖYKÜSÜ 77
YAPITLARI 78

Şiirlerinden seçmeler
Şiir üzerine düşünceleri
Yaşamı
Yapıtları

İlk şiiri 1 Mart 1944'te "İstanbul" dergisinde yayımlanan Edip Cansever şiirlerinde bireyin arayışlarını, umutsuzluklarını, uyumsuzluğa varan yaşam ilişkilerini yansıtmaya çalıştı. Çevresindeki insanların yaşayışlarını etkileyecek, dünyaya bakışlarını değiştirecek bir şiirin aranışı içinde, kapalı bir imge anlayışına yaslanan, bu yüzden de başlangıçta yadırganan, "anlamsız" diye nitelenen yapıtlar verdi. Gerçi şiirselliği düşüncenin alaca bölgelerinde ararken kapalı söyleyişlerin sınırında dolaşıyordu, ama kesinlikle anlamsızlıktan yana değildi. Tersine şiirlerinde anlatmaya, hatta öykülemeye büyük yer veriyor, düzyazı olanaklarından, oyunlardan, konuşmalardan bol bol yararlanıyordu. Çağdaş şiir akımlarındaki gelişmelerle birlikte, yazdıklarının büyük oranda aydınlığa çıktığı görülerek bir düşünce şairi olarak nitelendi.

ISBN 975-418-452-6

9 789754 [illegible]

adam 636